Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган.

Ера 10 июль
№ 55 (2221)
1958 шу
Мах 20 кеп.

Раздельни хьисапе деррига ялаташ сихха чуэцилга, ялат а кхыйола продукташ а дукхагIа хилийтара даькъе тIаийцаь социалистически декхараш кхоачашделга—юрта боахама хIара къахьегамхочун патриотически декхар да.

Iалаьмате боккхача лоархIамера соцам

ССКП Центральни Комитета февральски Пленуме дIахо а колхозни строй цегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргайоахаш хувцарахи дола дош дувцача хана юртбоахаман продукташ кийчъяра порядкана юкъе хувцамаш дара дош ше къаьстта дийцача бакъахьа хеташ дийцар.

Цу дешага хьежача ССКП Центральни Комитета июньски Пленумо могайир ССКП ЦК-а Президиумои СССР-а Министрий Советои оттаяь а Н. С. Хрущева доклада тIа йийца а юртбоахаман продуктай заготовкаш кийчъяра кердача порядках. маьхех, хьалех йола предложенеш.

Укх деношка «Правда» тIа арабаьккхаб «Обязательни поставкаши МТС-аша деча балхех йола натуроплатеи дIаяьккхарах, юртбоахаман продуктай заготовкаш кийчъяра кердача порядках, маьхех хьалех» бола ССР-а Союза Министрий Совета соцам.

«МТС-аш эргаяхарца а колхозашка техника йоххарца а дувзаденна колхозни строй детIайоагIача кердa хьал эттача хана обязательни поставкащцеи МТС-аша деча балхех телача натуроплатацеи колхозашка юртбоахаман продукташ кийчъяра хIанз лелаш йола порядок лоаттае эшаш яц, мехка зонашка хьежжа нийсдаьча цаIаш долча маьхех юртбоахаман продуктай паччахьалкхен заготовкаш яра цхьан формага довла деза ха хьаэттай хIанз».

Из гIулакх Iалаьмате боккха паччахьалкхен лоархIам болаш да. Юрта боахам социалистически новкъа боаккхаш вай партес, дерригача советски халкъо лоаттабаьча къовсама боккха лоархIам бола итог я из. Из гIулакх кхоачаш де хьал оттадеча къаьстта боккха лоархIам болаш хилар ССКП ЦК сентябрьски Пленуме, ССКП XX-ча съезде, ССКП ЦК-а тIехьа тIахиннача Пленумашка партес тийнна указанеш.

Партеси правительствоси чакхдаьха уж гIулакхаш бахьан долаш мехка эзараш, эзараш йола колхозаши совхозаши масса оагIорахьа дегIадаьхка боахамаш хинна дIаайттар, экономически чIоагIъелар уж, лоархIам боллаш лакхйир лаьттан тIара а хьайбаех а йоахача продуктай производство, уж паччахьалкхенна дIаялар. Укх тIеххьарча диъ шера юртбоахаман кертерча продуктай заготовкаш лоархIам боллаш дукхагIа хиннай.

Къахьегама овсарле лакха латташ кIезига колхозаш яц вай. Иштта, промышленносте а санна, юрта боахаме а ше толашагIа хилар хьахьокх социализмо.

Из иштта дале а, дуккхача колхозашкеи совхозашкеи производстван средстваех а болхлой низах а кхетам боллаш пайда ца эцаш хилар теркал ца деш Iе йиш яц вай. Соцама тIа яххача тайпара, дуккхача колхозашка а совхозашка а болхлой низах во пайда эц, толам а болаш механизмашца де йиш йола балхаш кара ду. Хьдда дIадаккха деза из вIаштIехьа доаца гIулакх, соцаде деза трудоденош доаделга, вай ханарча техниках бизза пайда эцарца производстве дикагIа йола опыти керда методаши юкъе йоалае еза.

Бертера дар латт социалистически боахаме йолча торонех бизза пайда эцарах: юрта боахам Iилманца мабоагIара вIаштIехьа баьккха лелабар чехкагIа юкъе доаладе деза колхозашкеи совхозашкеи; дикагIа вIаштIехьа баккха беза къахьегам; дикагIа йола опыт а Iилманна карагIдаьннараш а тIагIертта юкъе доаладе деза производстве; дикагIа пайда эца беза техниках; юртбоахаман производстве еррига процессашка комплексни механизаци чакхъяккха еза.

Къахьегама а производствон а дешаш социалистически дикагIа вIаштIехьа даьхача колхозаша юртбоахаман продукташ йоахилга чехкка лакхду, царга дIабода мах лохбу, сага сих продукци яккхара Американ ВIашагIкхийттача Штаташта тIехьакхе а хьалха довла а аьнна оттадаь декхар толам боллаш кхоачашду.

Юртбоахаман продукташта керда маьхаш оттадарах укх деношка арабаьннача соцама тIа уж маьхаш стабильни а хувцалуш а хургдолаш гIулакх оттаду СССР-а Министрий Совето. Маьхаш стабильни хилар дIадийнар хьувкъарна гIаьхха дола хьалаш эттача хана уж хувцалургдоацаш хилар да. Цхьабакъда цу оагIорахьа а вокх оагIорахьа а дола лостамаш-м хул, дIадийнар хьувкъарна дика долаш е во долаш хьалаш отташ хул, хIаьта маьхаш дуккхача шерашка хиннача юккъера долчунга хьежжа увттаду. Цудухьа, шера хьалашка хьежжа лохлуш а лакхлуш а хила дезаш да уж. Нагахьа санна уж хIамаш ца лоархIе, ха дика эттача шера дIадийнар юккъера хьувкъийташ бода къахьегам мара ца бодаш теттара йоккхий дохоташ кхоачаргья колхозашка. Иштта гIулакх эттача паччахьалкхенна чIоагIа зе хургдар. Вокх оагIорахьара, йокъал эттача дIадийнар во хьувкъ, из бахьан долаш дIадахар юхаметта оттац, боахамашта цIенхоштта зе кхета йиш я, нагахьа санна паччахьалкхено продуктай мах лакхбеш е ссудах дIаде фу луш а кхыметтел продовольстви луш а новкъостал ца дича. Цудухьа алхха стабильность йийза ца Iеш, юртбоахаман продуктай маьхаш хувцадалар а хиланза даргдоацаш да.

Иштта долча гIулакха тIехь колхозашка юртбоахаман продуктай закупочни маьхаш къоастадеш цу зоне совхозашка продукцега хьаеш дIабода мах лерхIа беза. Цхьайолча совхозаша шоай боахам дика ца лелабой а, царех дуккха ярий хIанз а тIехьа къахьегама овсарле лохеи продукцега дIадодар лакхеи дале а, совхозашка продукцега дIабода мах цхьадолча даькъе колхозашта увттадеча маьхий бустам хила беза. Из гIулакх дIа ца даьккхача даргдац. еррига совхозаш социалистически производствен чухь йоахкача торонех пайда эцара хьокхам телаш хургболаш, къахьегама овсарле лакха а продукци дарегIа а цар лургйолаш гIулакх оттаде деза.

Ерригача а СССР-е тIолларча юкъерча расчетни маьхашка хьежжа, хIара союзни республикана къаьст-къаьста хургдолаш колхозаша паччахьалкхенга йохкача юртбоахаман продуктай закупочни маьхаш чIоагIдаьд СССР-а Министрий Совето.

Обязательни поставкаши МТС-аша деча балхех тела натуроплатеи дIаяьккхарах юртбоахаман продуктай заготовкаш яра кердача порядках, маьхех, хьалех ССКП ЦК-а июньски (1958-шера) Пленумо баьча соцамга хьажжа а дIахо а колхозни строй цегIайоалаярахи МТС-аш эргаяхарахи дола закон кхоачашдеш а 1958 шера 1 июле денз хургдоацаш Министрий Совето дIадаьккхар колхозаша паччахьалкхенна обязательни поставкаех ялат, даьтта доаккхача культурай ганараш, коартолаш, овощаш, дулх, шура, фуаш, тха, йол телилга, хIаьта иштта цхьан продуктаех вож продукташ хувцилга а уж лоархIилга а. Иштта дIаяьккхай машинно-тракторни, ремонтно-технически, специализированни станцеша колхозашка даьча балхех тийнна натуроплата а.

Ремонтно - технически, машинно-тракторни, специализированни станцеша колхозашка деча балхех 1958 шера 1 июле денз союзни республикай Министрий Советаша оттадаьча маьхех ахча тергдолаш соцам баьб. 1958 шера денз дIа колхозашка ю юртбоахаман продуктай а бедала а паччахьалкхен заготовкаш ергья паччахьалкхен закупкай порядках.

Паччахьалкхе юртбоахаман продуктех Iалашъеш колхозаша лоаца даькъа кхы а нийсагIа къоастадарна оттадаьд дIахо йодача хана а керттерча продуктай, къаьстта аьлча ялата, коартолий, дулха, шурий, тхан, фуий паччахьалкхен закупкай дукхал гектара тIара лархIара принцип лоаттае, юртбоахаман производствон специализацега хьажжа уж продукташ колхозаша йохкара нормаш кхы а дикагIа дIанийс а еш.

«Обязательни поставкаш а МТС-аша деча балхех тела натуроплата а дIаяьккхарах юртбоахаман продуктай заготовкаш яра кердача порядках, маьхех, хьалех СССР-а Министрий Совето баьча соцамо юрташкарча наьха производственни болх бара а политически а хьакъехьа дог ураоттадаьд. Юрта боахаман миллионаш боача къахьегамхоша яхь увттаеча доккхий декхараш шоашта тIа а нийду, паччахьалкхенна укх шера дукхагIа продукци яла беррига низ тIа а бохийт.

Колхозий а совхозий а кхашкара дог гIоздоахаш дола хоамаш хьахоз хIанз. Массанахьа а хIана дац аьнна кхачаш латт дика хьийкъа ялаташ. Кубане, Ставрополье, Украине, Къулбехьа, Дона тIа. Юккъерча Азе а Закавказье а сихдаь ялат чуэца деноиш хьаайттад. Юртарча къахьегамхоех партеси правительствоси яьча кердача йоаккхоно дог ура а увттадеш чехкагIа хьийкъа ялат чуэца, ялат чуэцача прогрессивни гIулакх дола раздельни хьисапе ялат чуэцилга дукхагIа доаржаде гIерт юрта боахаман болхлой. Укх шерара керда ялат элеваторашка дIакхухьаш латт.

ССКП ЦК-а сентябрьски Пленум хинначул тIехьагIа хьайолаеннача колхозаш детIаяхкара историен кердача этапе къаьгта оагIув а хинна дIаоттарца партеси правительствоси де оттадаь гIулакхаш толамца кхоачашдар. Коммунизм хьалъяра декхараш толамца кхоачашдарна юрта боахаман хIама хьаду низаш Iалаьмате чIоагIа дегIадоагIаргдола этап я из.

(«Правдан» 3 июлера передовая).

Мехкдаьтта лохарий толамаш

Мехкдаьтта вай мехка боккха лоархIам болаш да. Цун теркам а баь шоай беррига низ тIабахийта дика лелабаьб «Октябрьнефта» НПУ мехкдаьтта лохача цехерча болхлоша шоай болх. Цу цехерча болхлоша а специалисташа а 6 бетта йоагIаш йола план 107,3 процент кхоачашъяьй, 575 метр бурув планал совгIа а тохаш. Цу цехе хIара бетта-бетта шоай декхараш тIехкхоачащдеш дукха бригадаш я. Царех я къаьстта цехе дикагIа лоархIаш йола мастер нов. Соломатин Дмитри вола бригада. Цу бригадерча болхлоша Гойт-Керте йолаяь № 11 йола скважин цхьа бутт хьалха йистеяьннай шоллагIча квартала план 118 процент кхоачашъяьй. ХIара бетта декхараш 120—130 процент кхоачащдеш дика лелабаьб шоай болх бригадерча бурильщикаша н.н. Стеблецов Петрос, Усманов Iабдулас, Просецски Юрас кхьбараша а. Шоай болх лелабе безача тайпара цар дика лелабарах цхьа бутт хьалха скважин йолаялийтай мехкдаьтта тела.

Иштта дика лелабеш я шоай болх Гойт-Керте йолаяь йолча № 13-14 йолча скважинашка болх беш йола бригадаш а. Цар кхоачашъю хIара бетта шоай нормаш 115—120 процент.

Бурильщикашка бурув чехкагIеи дикагIеи тохийтарна доккха новкъостал деш ба рационализатораш. Царна юкъе ба кхоккха, йиъ-йиъ предложени балха юкъе йоалаяь бола н.н. Голустян Юрий, Мирошников Борис, Кибалко Иван. Цар балха юкъе йоалаяьча предложенеша тIехьарча кхаь бетта кходаьд 16.800 сом ахча.

Наха юкъера агитационни болх а дика лелабу цига. ХIара бурув деттача вышка тIа я баь болх бувцаш къахьегама листовкаш, хIара денна болхлошта юкъе деш керда тайп-тайпара газеташ, журналаш.

Иштта цехе бетта цкъа арадувлаш да пенгазет. Каст-каста партен райкомо а цехерча коммунисташа а болхлошта юкъе еш тайп-тайпарча темаех йола лекцеш. Цехе болхлошта юкъе агитационни болх дика лелабарах болхлошта дукха безаш ба коммунисташ н.н. Соломатин, Суховеров, Мирошников.

Тхоай низ кхо ца беш чехкагIа мехкдаьтта гучадоаккхаргда оаха, йоах берригача бурув деттача цехерча болхлоша а специалисташа а.

П. ИВАНОВ,
«Октябрьнефта» НПУ бурув деттача цеха партийни организацен секретарь.

Сийлахь-воккхача Ленина памятник

Шаьла. Сийлахь-воккхача баьччана, Коммунистически парти а советски паччахьалкхе а хьаьчa В. И. Ленина даь памятник хьаделлаш яь къахьегамхой митинг хилар. Митинг хьайийлар Шалински района къахьегамхой депутатий Совета исполкома председатела нов. Висаитовс. Памятник хьаделла сийлен бокъо лу къаьнарча коммуниста Матаев Акийнеи, комсомольца-активиста Дикаев Мусийнеи, геттара дика дешаш йолча Асхабова Асенеи. Митинге баьхкараша тIоараш а детташ, цар тIера кIай кхоллар Iодоаккхашехьа Ильича фигура гучайоал. Пионераша памятника ий тIа зизай курсаши венокаши дохк.

Къамаьл деш трибуне ва ССКП Шалински райкома секретарь нов. Донсков.

— Цlаккха бовргбоацаш а бух боацаш боккха а ба къахьегамхой Владимир Ильич Ленинцара безам. Пролетарски революцен стратега, Коммунистически парти вIашагIъеллар, а цун баьчча а волча, дунен тIа эггара хьалхара йола социалистически паччахьалкхе хьаьчa Владимир Ильич Ленина Iалаьмате чIоагIа дегIайоалайир марксизман идейни ганз. Вайзаман коталон байрах а хинна дIаэтта дола сийлахь-доккха интернациональни Iилма—ленинизм хьадир цо.

Советски общественна кулгал деш а из нийсача новкъа югаш а йола Ленина хьаьчи цо чIоагIъяьи Коммунистически парти халкъа ше деча цIенча гIулакхаца, ленинизманна ше тешаме хиларца кот а йийннай, кот а ювл. — йоах цо.

Къамаьл де дош лу «Джалка» яхача совхоза болхлочоа нов. Воронковна. Цо йоах, Ленин цIаккха лергвац, бIаьшерашка йицлургъяц цун цIи. Ленин санна деша а, болх бе а, шоашка де дезаш кхаьча гIулакх деш а хила тIахьйихар цо нах. Из яхилга да, йоах цо, хIанз ялат доа ца деш чуэца деза, ший ханнахьа Iана кийчо е еза яхилга.

Ленина хьехама а цо кулгал деш хиннача Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен а историчесни лоархIамах къамаьл дир райОНО заведующи волча нов. Данильхановс.

ЧIоагIа дог айденна дар комсомолка нов. Кречетовас даь къамаьл.

Цул тIехьагIа Шаьларча юкъерча школен шоллагIча классерча дешархочо Кондратенко Надяс «Къона ленинцаш» яха стихотворени йийшар.

Лергвоацача Ленина памятник хьаделларах района къахьегамхошта ловца а боаккхаш, ССКП областной комитета бюрони Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумеи цIерах юххера къамаьл дир партен обкома секретара нов. Сагаевс.

Сурта тIа: Шаьла юрта В. И. Ленина памятник хьаделлар. **Н. КОБИАШВИЛЕ фото.**

Планах лаьрхIачул шозза дукхагIа кийчдаьд ялат Наурски районо

Наурски района юртбоахама къахьегамхоша ССКП ЦК июньски Пленума соцама жоп луш лаьрхIад укх шера паччахьалкхенга планах дохка дезачул шозза дукхагIа ялат дохкилга. Шерра социализман яхь йоаржаярца, ха во латташехь а дийнахь а бус а леладаьд, ялат дIадалар. 7-ча июле саррахьа ялат кийчдеча пункташка дIаделар планага диллача 201 процент ялат.

Района колхозашеи совхозашеи лаьрхIад кхы а бIаь эзар пунтал кIезигагIа доацаш ялат дохкилга.

Г. ИЛЮХИН,
партен райкома секретарь.
ТИТОВ,
райисполкома председатела заместитель.

ССКП ОБКОМЕИ НГIАССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

ССКП обкома бюроси НГIАССР Министрий Советои **соцам бу:**

1. НГIАССР юртбоахама Министерствос 1958 шера ялат чуэцаш механизаторашта «Республикан дикагIа вола комбайнер», «Республикан дикагIа вола механизатор», «Республикан дикагIа вола шофер» яха цIераш тахкарна оттадаьр чIоагIдолда, цунах:

«Республикан дикагIа вола комбайнер» яха цIи тул 10 балха дийнахь «С-6» РСМ-8» яхача комбайнашца 3600 центнерал кIезигагIа доацаш, «С-4» яхача комбайнашца 2.700 центнерал кIезигагIа доацаш, тIехьа тувсача шин комбайнаца 6.500 центнерал кIезигагIа доацаш кондиционни ялат аьрдача комбайнерашта.

«Республикан дикагIа волча механизатора» цIи тул 10 балха дийнахь ка бола культураш «ЖР-4,9» яхача жаткашца — 400 гектар хьекхача, «ЖН-4» яхача жаткаца — 300 гектар хьекхача, «ЖН-4 «ЖР-4,9» яхача жаткай агрегаташца — 600 гектар дика хьекхача а паркхаш даьча а механизаторашта.

«Республикан дикагIа вола шофер» яха цIи тул хьатташкара ялатий складашкеи ялат дIайидеча пункташкеи 15 календарни дийнахьа доа ца деш «ЗИЛ-150» яхача автомобилашца 5.500 тонно-километр, «ЗИС-5» яхача автомобилашца — 4.200 тонно-километр, «ГАЗ-51» яхача автомобилашца—3200 тонно-километр ялат дIадихьача шоферашта. Комбайнашкара ялат дIакхухьаш 10 балха дийнахь доа ца деш «ЗИЛ-150» яхача автомобилаца — 2.000 тонно-километр, «ЗИС-5» яхача автомобилаца 1.750 тонно-километр, «ГАЗ-51» яхачунца — 1.100 тонно-километр ялат дIадихьачарна.

«Республикан дикагIа вола шофер» аьнна цIи тул, нагахьа оттадаьча боарамел совгIа цо мехкдаьттан продукташ ца йоайой, хIаьта иштта ялат чуэцача хана автомобиль тIехдика технически лоаттам болаш цо лелайой.

2. 1958 шера ялат чуэцаш «Республикан дикагIа вола комбайнер», «Республикан дикагIа вола механизатор», «Республикан дикагIа вола шофер» яха цIи тул ССКП райкомашеи райисполкомашеи уж хьачубаларца, дIахо ССКП обкома бюрони НГIАССР Министрий Советеи цхьан йолча заседане чIоагIбарца.

Даьхен амбарашка

Социалистически яхье ше тIаийца декхараш кхоачаш а деш, Староюртовски совхоза коллективо ханал хьалха, 5 июле, 103 процент кхоачашйир паччахьалкхенна ялат дIадалара план. Даьхен амбарашка Iочуйоассаяьй эзар пунт. Керда тIаийцад декхар: кхы а 12.200 пунтал кIезигагIа доацаш паччахьалкхенна кIа дала.

Х. РЕШИДОВ,
Староюртовски совхоза директор.
АХМЕТХАНОВ,
партбюрон секретарь.

Горячеисточненски совхоза къахьегамхой балха котало

Дерригача халкъа декхар кхоачашдарна — хьайбай продукташ яхара гIулакха гарггарча шерашка США-на тIехьакхерна, дулх, шура, фуаш, тха, ялат паччахьалкхенна дIадалара план хьокхаме кхоачашъярна социалистически яхь а йоаржаяь, Горячеисточненски совхоза къахьегамхоша кхоачашъяьй ах шера йола паччахьалкхенна дулх дIадалара план 198 процент, шура — 137 процент, фуаш — 108 процент, хIаьта паччахьалкхенна ялат дIадалара шера йола план а кхоачашъяьй. ХIанз планал совгIа дIателаш латт ялат.

ССКП ЦК июньски Пленума решенена жоп луш, ший тороний лоархIам а беш, планал совгIа паччахьалкхен заготовительни пункташка 50 эзар пунтал кIезигагIа доацаш ялат дIачудала лаьрхIад совхоза коллективо.

ДIахо а хьайбай продукташ дукхагIа яхарна а ялаташ сихагIа чуийца дахарна а кердача низаца социалистически яхь яьржай совхоза болхлошта юкъе. Ялат чуийцача кхашка доаханна доакъарийна дIаювш я хьажкIаш.

Городо колхоза новкъостал ду

Грозненски района «Новый быт» яхача колхозера ОаргIамерча элеваторе бодача новкъа ден а бус лелаш я хержа дикагIа долча ялатах йиза автомашинаш. Дукха езача шоай Даьхенна укх шерара керда ялат дIалуш боахк колхозникаш.

Колхоза хьаттара тIара ялат паччахьалкхен заготовительни пункте дIакхухьаш 10 совгIа автомашин я. Царех цхьаяраш колхоза ший я, вожаш город Грознера яьхка я.

«Теркумсводстрой» треста строительно-монтажни № 5 йолча конторо шевски новкъостал деча колхоза ялат чуийца даллалца лелае 5 автомашин еннай. Ялат кхахьа дика кийчъяь я еррига уж машинаш. Цар тIа болх беш ба дикагIа бола шофераш: Алексей Моляров, Федор Пожидаев, Анатолий Аракелов, Василий Федорченко, Владимир Алещагин.

Дийнахьа 4 рейс норма йолча, хIара денна 5—6, цхьадолча дийнахьа 8 а рейс ю шофера Алексей Моляровс. Иштта дика болх бу Анатолий Аракеловс а.

Колхоза хержа дикагIа дола керда ялат кхоач дукха езача Даьхенга. Цу гIулакха тIехь колхоза ахархошта новкъостал деш ба мехкдаьттан Грозен къахьегамхой.

А. ТАРАСЮК.

23 ди ханал хьалха

Совнархоза мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленностан управленен промыслашкарча болхлошеи специалисташеи ханал 23 ди хьалха кхоачашъяьй мехкдаьтта даккхарна йола ворхI бетта план.

1958 шера 5-гIча июле кхаччалца республикан колхозашеи совхозашеи ялаташ чуэцарах а паччахьалкхенна дIадаларах а йола

СВОДКА

Районий цIераш	Планаца нийсдича чуэцара процент	Чуийцачунца нийсдича ардара процент	Планаца нийсдича паччахьалкхенна дIаденнад ялат
г. Грозный	84	89	—
Гудермесски	80	74	141
Шелковской	69	76	113
Каргалински	67	76	104
Наурски	61	81	162
Грозненски	52	79	78
Веденски	37	91	46
Шалински	36	76	32
Надтеречни	33	69	38
Сунженски	32	68	53
Ачхой-Мартановски	30	34	4
Малгобекски	28	60	29
Курчалоевски	26	74	44
Урус-Мартановски	18	86	—
Ножай-Юртовски	17	5	2
Назрановски	0,7	—	—
Первомайски	—	—	—
Саясановски	—	—	—
Советски	—	—	—

* * *

1—5 июла пхе дийнахьа республикан совхозашеи колхозашеи лаьгIдаьд паччахьалкхенна ялат дIадалари чуэцари. Деррига хьекха даьннар 16.700 гектар мара яц. Цу пхе дийнахьа ялат чуэцаш а паччахьалкхенна дIалуш а баьча балхах цхьанна а района карара кара тела ЦIе байракх ца хьожае лаьрхIад НГIАССР ССКП обкомои Министрий Советои.

Ялат чуэцара болх къаьстта шорта лел Урус-Мартановски, Шалински, Надтеречни, Ачхой-Мартановски районашкарча совхозашка а Сунженски, Курчалоевски, Грозненски районашкарча колхозашка а.

Ялат чуэцилга а паччахьалкхенга дохкилга а сихдарна хоадамболлаш болх чакхбаккханза баргбац. Денне-буси ца соцаш ялат хьокхарг долаш а оардарг долаш а бола болх вIашагIболла беза.

Иштта даьхар Наурцаша толамаш

Дагахьа раьза хинна тІаийцар Наурски районерча юрта боахаман къахьегамхоша ССКП ЦК июньски Пленумои СССР Министрий Советои обязательни поставкаш а МТС-аша деча балхех тела натуроплата а дІаяхара хьакъехьа, юртбоахаман продукташ кердача порядках, маьхех, хьалашка кийчъяра хьакъехьа даь соцамаш.

Ялаташ чуэца доладале хьалхагІа тха районерча къахьегамхоша доккхий декхараш тІаийцар — хьалха кхача кабола ялаташ 25 эзар совгІ гектар 10 балха дийнахьа чуийца даха а паччахьалкхенна ялат дІадалара план 2 июль тІакхачалехьа кхоачашъе а.

Колхозхоша, механизатораша, юрта боахаман специалисташа низ ца кхобеш, хьинаре къахьегар бахьан долаш паччахьалкхенна ялат дІадалара план ханал хьалха, 30 июне, 104 процент кхоачашъяьй, хІаьта цул совнагІа хІара денна бІаьш а эзараш а центнераш ялат дІателаш а латт.

ЩІаккха а ца хиннача тайпара сухал болаш Іочуувз ялат укх шера приемни пункташка. Ала дезаш да ялат дІаийдеш йола Наурскии Терскии шаккха а пункт ялат дІачуэца укх шера дика кийчъенна хилар а, хІаьта паччахьалкхен план кхоачашъяра цар чІоагІа новкъостал даьлга а.

Къаьстта дика вІашагІбеллаб ялаташ чуэцара а паччахьалкхенна дІадалара а болх Ленина цІерахча, Калинина цІерахча, «Россия» яхача а кхыча а колхозашка.

Теркам тІабахийта безаш да раздельни способах хьекха ялаташ чуэцар дуккха а толашагІа хилар. Цу прогрессивни методаца чуийцад хьекха даьннача ялатех 97 процент. Механизмех нийса пайда эца хьар бахьан долаш хьакхараи, хьалъэцараи, ардараи юкъе юкъ йолийтац колхозаша.

Дукха езача Даьхен экономически низ чІоагІбарна йоакхо а еш, планах доагІачул паччахьалкхенна шозза дукхагІа ялат дІачудала лаьрхІад тха районерча къахьегамхоша укх шера.

Ялаташ чуэца доладелча шоай дика говзал хьахьекхар дуккхача комбайнерашеи лафетни жаткай машинисташеи. «Россия» яхача юртбсахама артелерча комбайнеро Роман Гаврилович Детистовс 4 дийнахьа 115 гектара тІара кІа а хьекха 1477 центнер аьрдай; «Октября 40 шу» яхача колхозерча лафетни жаткан машинист волча Алексей Иванович Михедаси тракторист волча Валентин Никитович Ложкинеи хІара денна 50 гектар ялатий хьокх; Наурски МТС-е шофер волча Николай Григорьевич Петровс хІара денна комбайнаш тІара Калинина цІерахча колхоза хьаттага Іотlаувз 400 а кхы совгІ а центнер ялатий.

Тха районерча къахьегамхошсий а деш баркал оал ялаташ чуэцаш а паччахьалкхенна дІалуш а шоашта новкъостал деш боахкача Грознера баьхкача хьаьшашта. Ялат тІаозача къаьстта дика болх беш я Грознера нефтемаслозаводера нов. Сологубовс хьалхле лелаю автоколонна.

Шоаш тІаийца социалистически декхараш хьинаре къахьегарца сийленца кхоачашдир животноводаша. Ханал хьалха, 25 июне, кхоачашйир паччахьалкхенна ах шера дулх дІадалара план 163 процент, шура — 101 процент, хІаьта шера йола тха дІадалара план 106 процент. Соахка цу ханна дІаденначунца нийсдича паччахьалкхенна дукхагІа дІаденнад дулх 4520 центнер, шура — 5 эзар центнер.

Юртбоахаман продукташ яхара а паччахьалкхенна дІаялара а планаш кхоачашъярна чІоаггІа новкъостал дир партийнии, советскии, комсомольскии организацеша къахьегамхошта юкъе баьча политически балхо.

ССКП Райкомо ше оттаяьча партийно-политически балха плана тІа къаьстта белгалбаьккхар гойтара агитацени культурно-просветительнии болх. ЧІоаггІа лоархІам болаш да къаьстта кепа теха арадаьха укх тайпара тІахьехамаш:

Хьинар тІех, Наурцаш! Оаш хьега къа бартаца!

Ялат итт ден чуэца!

Ялат дукхагІа мехкага кхачийта,

Шоаш цунга дикаца хоастадайта!

Цхьаькха а:

Моаршал шоана Наурцаш—къахьегаман гурпалаш!

Дебалда дІахо а шун сийлен гІулакхаш!

Колхозашка а, совхозашка а, массайолча хьатташка а агитатораша арайоах «къахьегама листовкаш», «Молнеш», оттаяьча графиках, дийнахь а бус а хьокхаш да кинофильмаш.

Наурски районерча къахьегамхоша дег чура баркал оал вай сий долча Коммунистически партенеи Советски правительствонеи хадданза цар Советски сега ю йоакхо бахьан долаш.

Е. ЧЕРНЫЙ,
ССКП Наурски райкома секретарь.

Хими—халкъа боахаманна эшараш деш я

Ленинград. Ленинградски совнархоза химически промышленноста Управленен слоисти пластикий завода продукци шерра пайда эцаш лелаю промышленностен гайп-тайпарча отраслешка а наха чІоагІа эшаш йола предметаш хьаеча а. Геттара шера яьржа я декоративни пластикаш. Мрамора, малахита, дикача дахчашта кога метта пайда эца мегаргйола из облицовочни материал торговни помещенешта, кемай каюташта, пассажирски самолеташта отделка ярна йода. Шу доладелча денз заводо планал совгІа цу материалах 60 тонн гаргга еннай.

Сурта тІа: декоративно - облицовочни пластикий цехе. 150 процент нормаш кхоачашъеш бола болхлой Л. С. Богомоловаи Н. А. Бабенкои (аьттехьа) прессовани яьчул тІехьагІа кийча пластикаш хьалйоахаш боахк.

П. Федотова сурт.
ТАСС-н фотохроника.

Болх дика лелабу строительни участок

Укх шера Ножай-Юртовски, Саясановски районашка гІишлонаш хьалъе аьнна вІашагІъелла я респотребсоюза строительни управленен участок, (прораб нов. Джанбеков Нохчо). ВІашагІъелла дукха ха еце а балха юкъе халонаш дукха нийслой а хІара бетта-бетта шоай план кхоачашъю цу участкерча болхлоша. Къаьстта участке а управлене а цІи хеза я Саясановски районе болх беш йола нов. Алиев Умар бригадир вола комплексни бригада. Цу бригадас хьалъе езаш я Райпона товарни склад, чайни, раймаг кхыдола балхаш а. Уж балхаш чехкагІеи, дикагІеи йистедахарна шоай низ кхо ца беш къахьегаш ба цу бригадера болхлой. Майи, июньи, бетташка цар план кхоачашъяьй 130 процент. Из болх дика лелабарах н.н. Алиев Іумаринеи, Мочаев Ражиханаи, Хусаинов Адаманнеи иштта кхыбараштеи управленера совгІата лаьрхІа ахча деннад. Цу бригадерча болхлоша шоашта декхар тІаийцад 1958 шу йистедоалаш йистеяха езаш йола объекташ Сийлахь-боккхача Октябран 41-шу доалаш хьалъяь йистеяха аьнна.

Цу бригадал тІехьа ца юсаш хьайоагІа Ножай-Юртовски районе гІишлонаш хьалъеш йола бригадаш а (бригадираш н.н. Висаитов Нукъман, Индербиев Султан). Цу бригадий а я Ножай-Юртовски районе е езаш дукха объекташ. Уж объекташ хьалъеш Саясановски районе болх беш йолча Алиев Іумара бригадаца социалистически яхье а этта, шоай нормаш 130—135 процент кхоачашъеш ба цу бригадашкара къахьегамхой. Царна а деннад болх дика барах совгІата лаьрхІа ахча. Уж бригадаш а шоашта декхар тІаийца я ши бутт хьалха шоай объекташ хьалъяь йистеяха аьнна.

Иштта дика тоабаь ба участке болхлошта юкъе агитационни болх а. ХІара денна-денна цига деш керда тайп-тайпара газеташ, ханнахьа арахец къахьегама листовкаш, хьокхамий доска тІа дІа язбу дикагІа бола болхлой. Бригадирашеи мастерашеи болх лерттІа лелабарах, болхлошта хов шоай наряд-задани а цох хьадоагІар а.

А. МАЛЬСАГОВ.

Треста дикагІа йола бригада

Дикача балхаца белгалъяннай Грознерча строительно - монтажни треста нов. Д. Рязановс кулгал деш йола бригада.

Шоай мел бола низ тІабохийташ къахьег цу бригада болхлоша: газосварщика нов. А. А. Хасуевс, ученика нов. Степкина, тайп-тайпара балхаш деш йолча нов. Е. Радиславовас. Дика къахьегарца белгалбаьннаб н.н. Мелькаев, Петренко, Дендий, иштта кхыбараш.

ДукхагІа йолча хана производственни план 200 процент кхоачашъю тха бригадо, — йоах бригадира нов. Рязановс. Бригаде мел долча дикача гІулакхаша бакъдеш да цо яхар.

Сурта тІа: н. Рязановс кулгал деш йола бригада болх беш йоалл.
И. Плиева тексти сурти.

Ялат чуэцача хана лелабу наха юкъера политически болх

Малгобекски районерча «Кавказ» яхача колхоза укх шера чуэца дезаш дика хьийкъа дукха тайп-тайпара ялаташ да. Да ца дойташ, ший ханнахьа из ялат чехкагІа чуэцар духьа колхоза парторганизацен бюрос коммунисташ а, комсомольцаш а, парте боацараш а юкъе болаш ерригача полеводческии, бешамийогородий бригадашкеи, иштта фермашкеи массово-политически болх лелабе партийно-комсомольски группаш вІашагІъехкай. Еррига вІашагІъеккараш я 9 группа хьалхле лелеараш коммунисташ а болаш. Цу группай эгара хьалхара декхар да, ца дойташ чехкагІа ялат чуэцар а из паччахьалкхенна дІадалар а дувцаш кахьегамхошта юкъе тайп-тайпарча темаех йола беседаш яр, дикагІа бола болхлой хІара денна, хьокхама доска тІа бахар, бригадашка керда газеташ, журналаш хилийтар, ший ханнахьа къахьегама листовкаш а «Крокодил» яха газет а арадувлийтар, иштта юртбоахам хьахьокхаш дола художественни киноаш хьокхар вІашагІдоллилга.

Ялат чуэца болабалалехьа комбайнеращцеи, трактористащцеи собрани яьй оаха. Цу собране цар 8—10 дийнахьа ялат чуэца аьнна декхар тІаийцад. Колхозе ялат чуэцаш 12 комбайни лафетни жаткеи я. Деррига балхаш дикагІа тоадарна партийни организацес болабаьча балхо доккха новкъостал ду колхоза правленен а бригадай кулгалхошта а.

Цхьа барт болаш колхозерча берригача къахьегамхоша шоай болх дІаболабарах, кІеззигача хана чуийца а паччахьалкхенна 4 эзар центнер совгІа дІабенна а баьлар мукх.

Ялат чуэца доладелча денз шчй болх дика лелабу лафетни жатка машиниста нов. Кухоров Николая, цо хІара денна 39 гектарага кхоачаш ка бола ялат чуийду. Иштта хІара денна 25—28 гектар лаьттара хьа а ийдеш оард нн. Жуков Степанеи, Мазько Василеси. Хьалхле лелаеча комбайнерашта телаш йола вымпел царга я хІанз.

Шоай нормаш хІара денна тІехкхоачашъярах н.н. Шерстобитов Юрий, Темченко Михаил МагІалбика городерча сийлен доска тІа баьхаб. Цу дерригнел совгІа кхы а болх дикагІа тоабар духьа комбайнеращцеи трактористащцеи, берригача колхозникащцеи парте боацараш юкъе а болаш партийни собранеш ю оаха. Цу гІулакхо тхона доккха новкъостал ду ший ханнахьа кхоачамбоацараш гучадаха а из гІулакх чехкагІа тоаде а.

Къаьстта доккха новкъостал ду тха балха колхоза «Кавказ» яхача газето. Цу газета тІа оаха язбу дикагІа болх бу болхлой а шоай болх во лелабераш а.

Цу дика дІадоладаьча гІулакхо доккха новкъостал а деш, ший ханнахьа ялат чуэцаргда «Кавказ» яхача колхоза къахьегамхоша.

Д. ПОСЕКАН,
«Кавказ» яхача колхоза парторганизацен секретарь.

Ровенски область. Боккха культурно-просветительни болх бу юрта Ровенски района «Перемога» яхача колхоза библиотекан заведующи йолча комсомолкас Мосейчук Галинас. Цо вІашагІъеллай ферме тракторнии полеводческии бригадашка йиъ передвижной библиотека, укх шера кхоъ читательски конференци а яьй. Укх сахьате, кхашкара балхаш сихденнача хана, Галинас хан-ханнахьа кхухь кхашка болх беча колхозникашта керда журналаш, газеташ, книжкаш.

Сурта тІа: Мосейчук Галина.
А. Платонова сурт.
ТАСС-н Фотохроника.

РСФСР Конституцен 40 шу даьннад

1918 шера 10 июле Советий Ерригроссийски V-ча съездо тІаийцар РСФСР-а Конституци (Керттера Закон). Из дар эгара хьалхара Советски Конституци.

Конституце законах дІачІоагІийр Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революцес яьха коталонаш: Советски Іаьдал даккхар, фабрикаш, заводаш, рудникаш, машин-наькъаш, банкаш советски паччахьалкхен кара яхар, хьалха Іоткъама кІал лаьтта къамаш бокъонца цхьатарра бокъо йолаш хилар, дерригача халкъий шоай къамий паччахьалкхенаш вІашагІйохка бокъо хилар.

«Нагахьа санна хІанз укх съезданнна Советски Конституци яла вай йиш яле, — йоахар Советий V-ча съезде В. И. Ленина, — из хилар мехка масса а миІингашка Советаш хьаяь а техка а хиларах... вайна мегар практике долаш дар дІаязде»

Конституце тІа дика кхетадерг долаш дувцар советски Іаьдала органаш миштта хьаяь я. Советски республике цу ерригача органашка харжамаш миштта хул.

Конституцес къахьегамхошта елар шерра демократически бокъонаш: Іаьдала паччахьалкхен ерригача органашка харжа а шоаш хержа хила а, собранеш, митингаш е мукъа балар и. кх. дІ. Уж ерригa бокъонаши мукъаленаши дІакхайкаярал совгІа чаккхъяха эшачунца Іалаш а йора (къахьегамхошта типографеш, каьхат, собранеш е цІенош далар и. кх. дІ).

Цунца цхьана Конституцес хоржамий бокъонех баьхар беррита эксплуататораш, пайда баккхара духьа нах чулоаттабераш, ше къахьийга ца даьккхача рузкъах бахараш, дына культай гІулакхе бараш, полицейски хиннараш, жандармаш, иштта кхыбола къаьнача строян мутІахь бола нах.

Цхьабакъда В. И. Ленина цу хана а белгалдора, Советски республике хоржамий бокъонаш цхьаболча наха хоадаяр ханна оттадаь гІулакх хилар.

Эгара хьалхара Советски Конституцес Октябрьски социалистически революци хиларца хьахиннача советски строян керттера дараш законаца дІачІоагІдаь ца Іеш, социализмага бодача новкъа вай мохк дІахо дегІабара перспектива хьахьекхар. Цу Конституце тІа дар къахьегамхошта дуккхача хана денз дагадаьллар, уж хьийгар. Вай мехкара деррига халкъаш Советски паччахьалкхе чІоагІъяра духьа, социализм котъялара духьа лоаттабеча къовсама байракх хилар цу Конституцех.

РСФСР Конституцен ларда тІа хьайир 1917—1921 шерашка хьахиннача советски республикай Конституцеш а.

РСФСР эгара хьалхара Конституци тІаийцар социализм хьаяра хьалхара гІа мара ца баьккхача хана. Из тІаийца ха граждански къиза тІом латта ха яр.

ДІахо вай мехка хувцамаш хиларца, граждански тІом дІабаьнначул тІехьагІа, вІашагІкхийттача советски республикаша нэпа ларда тІа боахам юхаметтаоттабарна къовсам лоаттабаьча хана, помещикий класс йизза дІаяьккхача хана — 1925 шера тІаийцар РСФСР шоллагІа Конституци.

Цул тІехьагІа 1937 шера социализм йизза котъяьннача хана СССР Конституцен ларда тІа хьа а яь тІаийцар РСФСР кхоалагІа Конституци.

Советски Конституци дунен тІа эгара демократически йола конституци я, цудухьа советски наха шоашта конституцес енна бокъонаш лелаярал совгІа дог раьза долаш кхоачащду шоашта цо тІадехка декхараш а.

Т. ТЕБОЕВ.

Къона болхлой

Укх шера июль бутт кхоачалуш къоннача болхлой керда отряд я болх беча моттигашка тІакхетаргйолаш.

300 гаргга формовщикай, котельщикай, кузнеций, слесарий квалификаци йола къона болхлой арахеца кийчлуш я Грознера №№ 1, 3, 5 йола ремесленни училищеш.

Укх деношка производственни практика чакхйоаккхаш ба уж «Красный молот» яхача, заводе, Старогрозненски теплоэлектроцентрале (ТЭЦ).

Гарггарча хана цІа кхоачаргболаш ба Азербайджански ССР-ера Сумгаити яхача городе практика чакхъйоаккхаш хинна кагирхой а.

Укх бетта теоретически практически экзамаш дІаенначул тІехьагІа 70 гаргга саг гІоргва сибирегІа тІишлош хьалъе. Юхе мел висаь 200 совгІа къона болхло гІоргва вай республикерча заводашка, МТС-ашка, совхозашка. кхыча моттигашка болх бе.

М. ХАСМАГОМЕДОВ.

Берий барзкъаш тега фабрика

Грознерча № 3 йолча фабрикан болхлоша дика кхоачашду шоашта хьалхашка латта декхараш. Цар тег берий костюмаши, матроскаши, маІача наьха кІада хачеши. ДІадахача ах шера план 24 гІа июнь хьатІакхоачача хана 104,6 процент кхоачашъяьй цу фабрикан коллективо.

ЦаІ комсомольскии, цаІ кагирхойи ши бригада я цига вІашагІъелла. ХІара бригаде болх беш 25 саг ва. ЧІоагІа къовсам лоаттабу цу бригадий къоначa мастераша производственни план кхоачашъярна. Укх тІеххьарча кхаь бетта йола план 112 процент кхоачашъяьй царех хІара бригадо.

Партеси правительствоси вай мехкарча берий еш йола йоакхо кхета а еш шоай болх дика лелабу фабрикан болхлоша. Болх дика барца белгалъяьнна я мастер - моторист йола Талгатова Аня — хІара бетта план 150 процент кхоачашъю цо. Иштта дика болх беш я балха нормаш 212% кхоачашъеш йола Муравьева Галина, мотористка Соляникова Антонина, мастерал Іомалуш йола Угурчиева Лейла, иштта кхыбараш.

Сурт тІа: Барзкъаш тегаш йоал Угурчиева Лейла.
Р. МАРХИЕВА текст.
ПЛИЕВ И. сурт.

Грознен историн чухь лоархІаме денош

Укх шера 11 августе Нохч-ГІалгІай АССР-а къахьегамхоша шоай города историн чура лоархІаме ши ди дездергда: Грознен 140 шу далари контрреволюцена духьал, Советски Іаьдал бахьан грозненски пролетариато БІаь дийнахьа турпала тІом лоаттабаь 40 шу далари.

Город Грозный йиллaро а цунах йоккха промышленни центр яро а Россени Кавказеи халкъаш вІаши гарга озаш, паччахьа а моттигерча феодальни а лоала кІалхара уж мукъа доахача революцен къовсама юкъе лоаман къамаш чуозаш боккхача лоархІаме прогрессивни гІулакх дир.

Нохчехи гІалгІайхи дикагІа бола баха нах революционни болхлой классаца цхьана, цо кулгал а деш, дика дакъа лоацаш хилар эрсий кхаь революцена юкъе, Кавказе Советски Іаьдал чІоагІдеш а Сийлахь Октябрь котбоаккхаш а къовсам лоаттабеш хилар. Цу къовсама историн чухь къаьтта йола моттиг я 1918 шера 11-ча августе денз 12 ноябре кхаччалца Грозне БІаь дийнахьа лоаттадаь тІемаш. Цу дицлург доацача деношка грозненски болхлоша нохч-гІалгІайи казакийи къеча нахаца цхьа барт а болаш къиза тІемаш лоаттадир шоайла тІех низ болча Бичерахова контрреволюционни бандаца. Эрсий болхлой отрядашца оагІув а теха лийтар нохчий къаман сийдолча виІи Шерипова Асланбека отрядаш.

Из революционни барт - цхьоагІо дегІа а йоагІар, чІоагІ а лора Грознен болхлошеи Нохч-ГІалгІай мехкарча ахархошеи Деникина контрреволюционни эскаращца дІахо лоаттабаьча къовсаме. Из къовсам йистебаьлар кІоарга хьаькъал дола Коммунистически парти керте латташ а цо дІакхувлаш а хиннача революционни низий йизза котало яларца.

Дизза дола денал хьахьеккхар Грознен къахьегамхоша граждански тІом эттача хана йохаяь мехкдаьттан промышленность юхаметта оттаеш а.

1924 шера 26-ча феврале ВЦИК-а баьча соцамаца чурча контрреволюцеца герз бе а доаллаш лоаттабаьча къовсаме турпала дакъа лацарах а мехкдаьттан промышленность юхаметта оттаеш толамаш дахарах а Щеча Байракха орден совгІата елар грозненски пролетариата.

Революционни традицеш дІахо а дегІайоалаеш, партийни организацен кулгалца города нефтяникаша хьалхара пятилетка ханал хьалхагІа кхоачашъеш, мехка индустриализаци е Коммунистически партес оттаяь генеральни лини чаккхйоаккхаш лоаттабеча къовсаме белгал даьнна дола керда толамаш даьхар. Болхлошеи инженерно - технически болхлошеи турпала къахьегар бахьан долаш грозненски мехкдаьттан промышленносто хьалхара пятилетни план шин шераи ах шераи кхоачашйир.

1931 шера 21 марте СССР-а ЦИК-а Президиумо белгалдаьхар нефтяникашта карагІдаьнна дика гІулакхаш, «Азнефта» а «Грознефта» а объединенештеи Бакун а Грознен а дикагІа болча нефтяникий йоккхача группанеи совгІата. Ленина орденаш яла соцам а бир.

1929 шера февраль бетта Грозненскии Сунженскии округаш Нохчий мехках дІа а техар, Грозный Нохчий автономни области центр а хилар. Массехк шу даьнначул тІехьагІа Нохчий автономни область ГІалгІайчох дІа а кхийтта, Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика хилар. Из яр дІахо а эрсийи нохч-гІалгІайи къамий экономически а культурни а бувзамаш чІоагІдеш хинна Іалаьмате йоккха событи. Хьалхехьа а денз укхаза баха нах мехкдаьттан предприятешка, машин-наькъа транспорте, кхачан а моттигерча а промышленносте болх бе тІехь-тІехьагІа дукхагІа юкъе боагІар. Городерча къахьегамхоша Іалаьмате доккха новкъостал дир моттигерча къеча ахархошта коллективизаци чакхйоаккхаш лоаттабаьча къовсаме.

ТІом хиннaчул тІехьагІарча пятилеткай шерашка боарам боацаш дегІаенай республикан экономика а культура а. Цу хьакъехьа кертера лоархІам болаш хилар Грознен къахьегамхой. Вай города тІехьа тІадоагІача дерригача историн чухь — моастагІа Грознена юхе а кхаьча, бомбаш чуетташ хиннача Даьхен Сийлахь - боккхача тІема халача шерашка, тІом хиннaчул тІехьагІарча пятилеткашка Грознен къахьегамхоша, тІема байракх санна сий деш, лакха лоаттаеш дІакхихьар революционни традицеш. Грозненцаш массаз а хиннаб Ленина партен хьалхленца коммунизм еш доаллача советски халкъа хьалхарча мугІарашца.

Укх шерарча пхе бетта итогаша дувц города промышленноста керда карагІдаьннарех. Валовой продукци арахецара паччахьалкхен план 104 процент кхоачашйир промышленносто. ДІадахача 1957 шера нийсдича продукци арахецилга 15,8 процент дегІаденад. Цхьабакъда из бахьан долаш сатийна Іоховша йиш яц, ерригача торонех пайда эцара гаьна да вай, хІанз а тІехьа я вай заданеш кхоачаш ца ю предприятеш.

Грознен 140 шу дизар а БІаь дийнахьа даьча тІемай 40 шу дизар а белгалдоаккхаш мехка къаьнарча мехкдаьттан районех йолча района коллективо, — старогрознефта» нефтепромыслови управленен болхлошеи гІулакхерча нахеи чІоагІо яьй 11 август тІакхоачачаш планал совгІа 6.200 тонн мехкдаьтта даккха.

«Тха районе юхь дІайолаелар грозненски мехкдаьттан промышленноста, — яхаш язду старопромысловцаша. — 40 шу хьалхагІа тха районе вІашагІтехар цІи хезача БІаь дийнахьа даьча тІемаш тІа дакъа лаьца хинна Пролетарски батальон, Грозненен къахьегамхощца цхьана герз бе а делла белогвардейцаш боха а бир. Сийлахь-боккхача Октябро даьхараш лора а дир цо. Оаха цунах доаккхал а ду, сийленца лора еш дІахо а кхухь эрсий турпала болхлой классан революционни традицеш... Тхоашта мел могар дергда оаха оахоша тІаийца декхараш кхоачащде, дукха езача Даьхенна планал совгІа мехкдаьтта дала а а цунга дІабода мах лохбе а».

Старопромысловций тІахьехам чІоагІа хьаллоацаш ба. ХІара денна дукхагІа йола предприятеш дакъа лоацаш я цу яхьа юкъе. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей боахаман кулгалхой декхар да цу яхьа керте отта, къахьегама овсарле лакхъеш йола керда гораш тучаяха а царех пайда эца а.

ХІара шера тоа а лу, дикагІа а хул Нохч-ГІалгІай мехка столица. Духхьал паччахьалкхени моттигерчеи бюджеташа даь ца Іеш, дукха хІама даьд общественноста низои шоай город кхы а хозагІа, кхы а тоаеннагІа бІаргайовр дезачар кулгашеи.

ХьатІадоагІача юбилейни дезача деноща дувзаденна, Грозни дІахо а тоае керда гІулакхаш оттадаьд Грозненски горисполкомо. Нах чубахача цІеношта, культурно-вахара зданешта, предприятешта ремонт е, басар хьакха, царна хьокхамера порядок оттае лерхІаш да уж гІулакхаш.

Город тоаяра плана тІа да города санитарни хьал тоадара, улицашкара электросердал тоаяра, дІахо а шолжа бердаш, паркаш, скверaш, бешамаш тоаяра гІулакхаш. Грозне хинна Іалаьмате йоккхий событеш тІехьа тІайоагІача тІехьенна йовзаргйолаш долча гІулакха къаьстта теркам тІабохийт. Комсомольски скверe вежарий каша тІа бронза памятник догІа, Чехова цІерахча парке, хьалха Грозни яха крепость хиннача мемориальни улг оттаде соцам баьб.

Городо юкъара деча гІулакхел совгІа, инициатива а самодеятельность а хьаллоацаре, общественносто шерра дакъа лоацаре чІоагІа лоархІаме дар. Город тоаяр а гаьнаш, баьцаш йогІаш из сийнъяр а хинна Іац из, иштта керда школаш, берий бешамаш, яслеш хьалъяр, торговли а общественни даар а тоадар да из.

Дезача денна кийчо еш боккха лоархІам болаш я вай культурно-просветительни учреждениеш. Художественни самодеятельноста ше къаьстта йола программаш, хиннар дагалаьца йола вечераш. дукха кхыдола тематически гІулакхаш де декхарийла я уж. Къаьстта теркам тІабахийта беза къамий доттагІлен вечерашта, вай партен къамий политикан пропагандана, вай городе бахача эрсий, нохчий, гІалгІай, украинций, кхыча къамех болча къахьегамхой вошал долча, къахьегама доттагІленна.

ХьатІадоагІача юбилеешта кийчо еш керте латта беза партийни организацеша наха юкъе бу политически болх. Цу юбилеешта хетаяь лекцеш еша, докладаш е, беседаш увттае йоккха планаш оттаяьй городской комиссес. ТІемаш тІа дакъа лоацаш хиннаращца вІашагІкхетар хурга, выставкаш, экскурсеш, цу тайпара дола кхы гІулакхаш вІаштІехьа доахаш да. Уж дерригаш а ду Грознен истори, дукха езача воай города тІема а къахьегама а традицеш бахача нахага, къаьстта кагирхошка дІайовзийта.

Укх деношкара берригa пропагандистски болх масса тайпарaболча бахача наьха политически кхетам а активность а лакхъярна новкъостал деш, грозненцашта хьалхашка латта боахаман а культурни а гІирс хьалбе дола декхараш кхоачащде нах оарцагІа бахарна новкъостал деш хила беза.

А. ШЕПЕЛЕВ,
ССКП Грозненски горкома секретарь.

Планал совгІа 1 миллиони 548 эзари сома продукци

Вай республике а Грозне а бахача наха эшаш йола хІамаш хьаеча балхаца дикка дакъа лоацаш предприяти я—грозненски Горпромкомбинат. Шоашта хьалхашка латта декхараш дика довзаши наьха хьашташ кхоачащде гІерташи коллектив я комбината яр.

Укх деношка яьча итогаша хьахьекхар Грозненски Горпромкомбината коллектива юкъе яьржача социалистически яхьо пайда баь хилар. Горпромкомбината коллективо валови продукци арахецара ах шера йола план ханал 20 ди хьалха, 116 процент кхоачашъяьй.

Горпромкомбинато арахецаш йола продукци къахьегамхоша дика лоархІаши массаза дІаэцаши я. Цу гІулакхаша хьахьокх комбината коллектив ший гІулакхаш довзаш хилар:

Комбинато ах шерарча планал совгІа паччахьалкхенна 1548000 сома продукци еннай, хІаьта балха овсарал 4,7 процент лакхъяьй. Къаьстта лакхара хьокхамаш даьхад нов. Алмазовс кулгал деча барзкъаш тегача 2-ча цеха коллективо. Цу цехо дІаяхача 2-ча квартала план 140 процент кхоачашъяьй. Цехе болх беш болча мастераша н.н. Байзуркаеваси, Зусыкосси шоай балха нормаш 140—150 процент кхоачашъю. Иштта дика къахьегаш я, нов. Ляндрсса кулгал деш йола барзкъаш тегача 1-ча цеха коллектив а. Цу цехе барзкъаш тегаш болча мастераша н.н. Олейнина а, Балаянца а сменни заданеш 200 совгІа процент кхоачашъю.

М. ЦУРОВ.

Хьалха латтачарца нийсле

Ах шера йола ерриг юрта боахама продукташ паччахьалкхенна дIаялара план ханал хьалха сийленца кхоачашъяь а баьнна, дIахо шоай низ ца кхобеш бъахьегаш ба хIанз Наурски районера ялаташ кхедераш а хьайбаш леладераш а.

Массанахьа — кIа латтача хьатташка, доахана а жа а фермашка, кхашка — бIаргагу чуйнна цаI шоллагIчуьнца къахьекхаш гIерташ балхаш деш бола колхозхой, механизатораш, юрта боахамий специалисташ.

Хаддаза балха боарамаш тIехкхоачашдеча механизаторех ва «Красное знамя» яхача колхозе 8 дийнахьа 182 га кабола ялат хьекха н. Супрунов Иван Семенович. Калинина цIерахча колхоза токе «МК-1100» яха ялат цIенду машина трактора лелаеча Степан Семенович Дремлюгас боарам 120 центнер йолча 490 центнер цIенъю хIара денна. Колхоза долча новкъостала Грозненска нефтеперерабатывающи заводера веначa шофера А. Сумченкос хIара денна комбайна тIара Калинина цIерахча колхоза токе дахь 400 а совгIа центнер ялат.

Кабола ялаташ чуийца даьннача кхашкара сихха а хьаара а доахьаш, цу кхачка шурий доахан доахаш хьакхаш юш а Ленина цIерахара, Калинина цIерахара, иштта кхыйола колхозаш.

Балха овсарле совъялара чIоагIа лоархIам болаш да районни партийни организацедо къахьегамхошта юкъера агитационни болх дика вIашагIбелла хилар, къахьегаме толамаш дахара тIехьа шера ярхача социалистически яхь юкъе берриг районни колхозаш яхар.

Балхаш овсарегIа а сихагIа а кхоачашдарна цу тайпара бокха лоархIам болаш да балхаш механизированни хилар. Калинина цIерахча колхоза централни хьатта тIара кIа цIендеш, дегаш, докъадеш йола машинаш электрически токаца балхаш деш я. Колхозой доаханний фермашка сахьаташ цIендеш, хий моладеш, кхыдола балхаш а иштта механизированни да. ХIара латта хьай чу боаллача када чу батт Iэтт Iатто шийна хий дийзача.

Бакъда сага говза кулг а бIарг а эш хIара болх нийса дIабахьарна а хIаране ший декхар кхоачашдарна а.

Районе хьалхалаттачарца ба «Октябра 40 шу» яхача колхозера шийна тIачлоагIбаьча 14 фуражни латтах хIаранегара юкъера лаьрхIача ах шера 1723 килограмм шура яьккха доярка нов. М. П. Кучинаи, цу юкъа ужжамиссел долча доахах хIаранегара 1701 килограмм шура яьккха А. А. Бычкинаи, кхыбараш а.

«Хьога кхычдел дукхагIа хIана йоаккхаду шура», аьнна шийга хаьттача нов. Кучинас йоах: «Кхычарга а булургбола болх бац аз детташ леладу доахан лерттIа бIарг кхоабаш леладар. Аз кIады ма еннайий со аьнна бIу ца къожабеш хан-ханнахьа кхор хьокх сайгарча доаханна, ара даждарах тийша ца дутаргш кIоагIача боарамах кхы тIа аза хIама лу. Къаьстта лоархIам болаш а хьаза дIайха денош латтача хана хан-ханнахьа хьал меладар».

Цу тайпана дика къахьегарца районе байза а ца Iеш, республике а боззаш ба же тIара болхлой. «Красное знамя» яхача колхозе старший чабан волча С. И. Скрипниковс доаддеча 619 жерчех хIара бIаь жийно 123 Iаьхар а баьб хIара дика жийна тIехьа 5,7 килограмм тха а даьккхад. Ленина цIерахча колхозе ст. чабан волча Е. А. Солнышкинна доал деча жерчех хIара 100 жийно 139 Iаьхар баьб.

Наурски районерча юрта боахама массадолча доакъошка дукха ба лакхехьа бийцараш лелаш ца сий долаш бола къахьегамхой. Уж хIанз орагI цагIбьаннаб ССКП Нохч-ГIалгIай обкомо Министрий Советон шоай районаш енна Ше байракх карара ца яхийта.

А. ПЛИЕВ.

Хьинарца ялат чуэцараш

ССКП ЦК Пленумий сьаккхаш дегаш гIоадахьа ялат чуэцаш боахк Надтеречни района Гвардейски совхоза болхлойи механизатораши. Цар шоашта хьалхашка декхар оттадаьд, 8—10 балха дийнахьа ялат чуийца даккха аьнна.

Совхозе раздельни способах 800 гектар совгIа мукх хьекхаб, хIаьта дукха хIама ца эшаш берригa мукх аьрда а баьннаб.

Совхоза 3-ча отделене къаьстта дика лел ялат ардара а чуэцара а гIулакх — хIара денна дукха ялат паччахьалкхенна дIател цу отделене.

Ялат паччахьалкхенна дIадала доладеннача хьалхарча деношкехьа а план ханал хьалха кхоачашъе, аьнна шерра социалистически яхь йоаржаяй шофераша щоашта юкъе. Ялат паччахьалкхенна дIадахьара хьалхара моттиг яьккхай шоферо нов. Мусаев. Цо хIара дийнахьа балха план 180—200 процент кхоачашъю.

Иштта дика лел ялат чуэцарен из паччахьалкхенна дIадаларен тIулакх 4-ча отделене а.

Болх дика барца белгалбаьннаб, ца хаддаш шоай балха хьокхамаш лакхдеш хьабоагIа лафетни жаткан машинист нов. Е. Васильеви тракторист нов. Эльмурзаеви. Цар хIара дийнахьа 25—30 гектара тIара ялат хьокх, 14 гектар нормах йоагIача, 4-чеи 5-чеи июле (шин дийнахьа) шоай агрегатаца цар хьекхар 100 гектара тIара мукх.

Совхоза болхлоша шоай берригa низ тIабахийтаб паччахьалкхенна ялат дIадалара план ханал хьалха кхоачашъярна.

МУРАТОВ.

Йол базашка дIатIаувзац

Наьсарен района совхозашка сихъяь хьокхаш латт йол. 1-ча июле районе хьакхаь яьннай 1709 гектар аьла, царех 957 гектара тIарча аьлах токхораш яьй, 84 гектаратIарчох холаш даьд.

Ховш да, доакъар ший ханнахьа хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттигашка дIатIаэзача лечкъа ца дайташ дикагIа лоралулга, Iан халача хана таьнара хьаувза ца дезаш болх аттача боаккхаш хилар.

Районерча совхозий отделенешта хьалхле лелаечар е еза йоакхо яь яц цу тIулакха, пайда ца эцаш дIаяхийтай ялаташ чуэца доладалалехьа транспорт а нах а мукъагIа болаш хинна ха. Цхьаккха а тоина йол доахан Iанна леладергдолча фермашка хьатIаэзаяц Назрановскии «Октябра 40 шу» яхачои совхозашка.

ХIанз латтача ханах пайда а эцаш мамонга дукхагIа къахьега деза хьакхаь яьнна йол фермашка, базашка хьатIаувзаш.

25,6 центнер мукх хIара гектара тIара

Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхозе хIара гектара тIара баьннача мукха лоархIам бича 25,6 центнер ялат хилар. Дошув санна бос лепаш улл из аьрда чу а бена колхоза хьатта. Денна а бийсана а ялат дебаши хоржаши ба колхозникаш.

Иштта дика хьийкъад колхоза кIа а кхыдола ялаташ а. Укх денношка кIа чуэца болабаларна мел эша кийчо яь баьннаб колхозникаш.

Къаьстта дикача балхаца белгалбаьннаб колхозникаш: Булгучев Хьамзат, Сампиев Мухьмад. Галаева Мовлатхан, иштта кхы дуккха а бараш.

Из колхоз вIашагIъелла хIанз а цхьа шу даьннадац, хIата а, цун боахам сихха лакхлуш боагIа, масала, колхоза я хIанз йиъ грузовой автомашина, цхьа бIаь совгIа бежан, кхо бIаь гаргга устагIа. ТIехь-тIехьагIа лакхлургболаш ба цун боахам.

Хь. САМПИЕВ,
ССКП Сунженски РК инструктор.

Шефаша новкъостал ду совхоза

«Красный молот» яхача завода коллективо шефал деш я Горячеисточненски совхоз. Шефаша новкъостал а деш совхоз ялат чуэца дика кийчъеннай. Ялат чуэцача эшаш йола техника хьалхагIа а кийчъяь дIаоттаяьяр кхашка.

Подшефни совхоза ялат дIакхахьа красномолотовцаша 14 грузовой автомашина яхийтай. Шоай дикагIа бола шофераш н.н. Колесников, Чайкин, Жулов, Бендус, Линов, кхыбараш хьожабир заводо совхоза новкъостал де.

Совхоза механизаторошеи «Красный молота» шоферашеи 3200 гектара тIара ялат ханал хьалха чуэца, аьнна декхар тIаийцад.

Ялат чуэца доладелча денз завода культуран Шен культбригада шозза яха хиннай совхозе. Совхоза къахьегамхошта бокха сакъердам болаш массехк концерт оттадаьд цар.

И. МАЙОРОВ.

Деннеи буси тIакхет 1,2 килограммага кхоаччаш дулх

Дулхи шуреи даьттеи дукхагIа даккхарна, вай партеси правительствоси советски наха хьалхашка оттадаь декхараш дика довзаш къахьегаш ба Первомайски района «Ленина» цIерахча колхоза Iаьсашта гIулакх ду нах. Ден распорядок дика лора а еш бакъахьа болх бу цар шоай моттигашка, цудухьа хIара ден-буси Iаьсашта дикка дулх тIакхет.

Iуйрийна 5 сахьат даьтча арахец Iаьсий эрий тIаьннача баьца тIа дажа. 7 сахьат даллалца цига доажадьчул тIехьагIа 11 сахьат даллалца дIайийнача баьцаш тIа (кенз тIа, магара тIа), доажаду. 11 сахьат даьтча денз делкъел тIехьагIа 3 сахьат даллалца, аьхки жа лоаттадеча моттигашка чу а лаьхке цига концентраташ лу царна. 3 сахьат даьлча денз сарралца эрий тIаьннача баьцаш тIа доажийт.

Iаьсий чудоахкаш йола помещенеш массаза а цIена я, каст-каста хувцаш кIалхьарцар да, иштта бетта шозза еш дизенфекци я кIир етташ. Оттаьча схемах меладу хий.

Иштта деча тIулакхо Iаьсашта юккъера лаьрхIача, хIара дени-буси 0,6—1,2 килограмм дулха тIакхетийт. Цу тайпара дулх тIакхеташ а, дика тIулакх деш а Iабсий леладеш я Попович Марияи Базалаева Либихани. ДIахо а шоай балха хьокхамаш лакхде лерхIаш ба уж.

М. МАМИЛОВ,
Первомайски р-на Ленина цIерахча колхоза зоотехник.

Баьш аьхача хинна ялаташ чуэца болх студенташ

ТIеххьара экзаменаш дIа ма елла а комсомола комитете баьхкар Нохч-ГIалгIай педагогически института студенташ. Цар дIадийцар ВЛКСМ ЦК-с ялаташ чуэцача дакъалаца аьнна даь кхайкарал шоаш хьаллоацилга.

Комсомольцаша - активисташа партийни организацеца а института дирекцеца а цхьана тIахьехам бир:

— ЦаI санна дерригаш а раьза хурга вай ВЛКСМ ЦК тIахьехаманна.

— ГIорга вай! Хьаллоацарга!

Новкъостал дерга!

Студенташа группашца а шошоаш болаш а заявленеш тел баьш аьхача тIадаьнна ялаташ чуэца шоаш бахийтар дехаш.

Хургбола педагогаш СибрегIен а Казахстана а къахьегамхошта боккаш ба, цар дIаьахача шерашка а [illegible] болх

Ялаташ чуэцаш тIехдика къахьегарах пединститута коллективанна ЦIе вымпел еннай 1957 шера.

Укх шера хIанззе а комиссес хьакъоастабаьб 280 саг, царна юкъе 64 нохчийи гIалгIайи кагирхой ба.

Ялат чуэца бахийта дехар деш пединститута дирекцега заявленеш язийр 5-гIча курсерча студенташа-отличникаша, из дехар кхоачашдир.

— Казахстански миллиард пунт ялат доаккхаш дакъалаца безам ба тха,— йоах 4-гIча курсерча студенташа Э. Гусевси Ю. Цыганковси, — дехар ду оаха тхо Казахстане дахийтар.

Студентащца цхьана ялаташ чуэца баха кийча ба хьехархой а. Нах хьакъоастабеча комиссен председатела цIерах заявлени кхьчай хьехархочо-коммуниста Кисенко Леонид Николаевича язъяь, цо дех ялат чуэца ше вахийтар. Ялаташ чуэцача хьинаре дакъалацара духьа дIабаха хIанз кийчо еш ба студенташ.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

Электричество хилар сихагIа Iалашде деза

Первомайски района Ленина цIерахча колхозо электролинена капитальни ремонт ярна 1958 шера 18 марта договор яьй Грозненски Сельэлектрострояца.

Договорах 1-ча июлага кхоачаш электрически сердал хила езаш яр колхозе. ЧIоагIа эшаш я из ялата гIулакхдеш дукха болхлой болча складе. Прораб волча нов. Геворгяна лини тоае яйтача бригадапара электромонтераш кIезига говзал йолаш ба, хIанзолца хьа ах болх а кхоачашбаьбац цар шоай бе безачох.

Из бахьан долаш ерригa районни колхози электричество йоацаш а я, хIаьта сихдаь цIендеи паччахьалкхенна дIадалеи дезаш дола ялат а юхатетт цо. ТIехьа ца а тетташ цу гIулакха терко еи сихагIа электричество хилийтар Iалащдеи деза н. Геворгяна а сельэлектростройс а.

БАЗГИЕВ,
МЯКИЕВ.

Мехка шерстянойи шелковни промышленносте бIаь гаргга предприятеша 12 эзар гаргга тайпа кIадаши, даьреши, зипаши деннад Москве хьокха. Царга хьажар вIашагIделлад СССР-а Госплане йолча ейгача промышленностен изделей ассортиментен барзкъан культурани Ерригсоюзни институто.

Царга хьожилга чакхдаьнначул тIехьагIа царех дикагIа дола тайпаш 1958—1959 шерашка дуккха кийчде могадергда.

Сурта тIа (аьрдехьара аьттехьа): Бендерски шелкоткацки комбината дессинатор М. Ф. Тулина, Тбилисски шелкоткацки фабрикан инженер-дессинатор Н. А. Церувадзе, Ленинабадски шелкови комбината набивной цеха начальник А. П. Захарова «Ригас Аудумс» цIи йолча комбината (Рига) даьрешка хьожаш боахк.

С. Преображенскен сурт **ТАСС фотохроника.**

Наурски района комсомольцаши кагийнахи ялат чуэцача

1958 шера 29-ча октябре беррригача мехка комсомольцашеи кагийча нахеи белгалдергда ВЛКСМ 40 шу дизар. Цу сийлен денга дикача къахьегама толамашца ваха гIерт хIара комсомолец.

Тха района комсомольцашеи кагийча нахеи ВЛКСМ 40 шу дизара сийнна социалистически яхь лелаеш во доацаш балхаш ду. Доакъарийна заготовка еча декаднике республике хьалхара моттиг лаьцай цар. ХIанз укх сахьате тха кагий нах ялат чуэцача къахьегаш ба. Ялат чуэца доладалале колхозий правленеша, МТС-ша комсомола комитетащца цхьана вIашагIтехар комсомольцийн кагийча наьхеи 12 комбайнови агрегат. Цу агрегатий боккхагIа болча комбайнераша декхар тIаийцар — ялат чуэцача хана района колхозашка хIара комбайнови агрегатага 300 гектарал кIезигагIа доацаш ялат чуэцийта. Социализман яхьа юкъе бахарца шоаш тIаийца декхараш дика тIулакхаш карагIдувлаш кхоачащду комбайнераша.

Комсомольцо И. Бурюновс хьалхле лелаеча комсомольско-кагийча наьха агрегато РСМ-8 яхача комбайнаца дийнахь бола боарам 14 гектар йолаш 8 дийнахь 201 гектар хьекхай, 3600 центнер ялат а аьрдад.

Комсомольцо В. Ложкина лафетни жаткаца 10 балха дийнахь 347 гектар хьекхай, сменни боарамах 20 гектар хьакха езача.

Комсомольцо Т. Кордаильске агрегато 4 балха дийнахь лафетни жаткаца 123 гектар ялат хьекхад.

В. Неткачева агрегато 8 балха дийнахь «С-4» яхача комбайнаца сменни боарам 12 гектар йолча, 101 гектара тIара ялат хьал а ийца, 1681 центнер аьрдад.

Дика къахьет комсомольцашеи кагийча нахеи колхозий хьатташка а.

Забуранова Е., Дулина Т. керте латтача звеношкарча комсомольцашеи кагийча нахеи декхар тIаийцад «С-6» яхача ялат цIенде оттаьча комбайнага сацщанза болх байта. Шоаш тIаийца декхар лерттIа кхоачащду цар. Ялат чуэца доладелча денз цу звеноша хIара дийнахь 500—600 центнер ялат цIенду сменни боарамах 200 центнер ялат цIенде дезача.

Къаьстта дика къахьег Белоношкина Р., Орхипова В., Гайдукова Н., иштта кхычар.

Доккха новкъостал ду колхозашта дешархоша: Орлов В., Понамарев В., Блохин И., Грючков В., Архипов Н. яхача дешархоша комбайнашкара ялат хьаттата хьакхухьаш сменах 2—2,5 боарам кхоачашбу.

Комсомольцаша болх беча хьатташка массаза а араювл къахьегама листовкаш, газеташ дешаш беседаш ю.

Дика агитатор я комсомолка Забурунова Е. Болх бе болабалалехьа а делкъийга хIама юача хана а хIара дийнахь керда хоамаш деш цо колхозхошта, мехкашта юкъера хьалаш а районе дола керда хIамаш а дувцаш.

Тхо дог тийша да, тха района комсомольцашеи кагийча нахеи хьинаре болх барца планал совгIа паччахьалкхенга шозза дукхаагIа ялат дохка новкостал дертхиларах.

К. ПРОСКУРИНА,
ВЛКСМ Наурски РК секретарь.

Колхозашкара профсоюзни группаш

МТС-ш эргаяхарца механизатораши юртбоахама специалисташи колхозашка болх бе чубахаб.

ССКП ЦК февральски Пленума соцама а ВЦСПС Президиума соцама а тIагIолла юртбоахама а заготовкай а болхлой, гIулакхерча наьха профсоюза обкомо доладаьд колхозашка профсоюзни группаш вIашагIйохкар.

Каргалински района колхозашка укх деношка вIашагIтехай 6 профсоюзни группа. Цар чулоац трактористаш, слесараш, механикаш, комбайнераш, агрономаш.

Сунженскии, Наурскии, иштта кхычеи районий дукха механизатораш болча колхозашка цеховой комитеташ вIашагIъетт.

Республикан колхозашка ерригаш а 29 цеховой комитети профгруппеи хургья.

Профгруппашеи цеховой комитеташеи колхозий правленешта новкъостал де деза къахьегам бакъахьа вIашагIболларна, къахьегама дисциплина чIоагIъярна, къахьегамах хьахур айдарна колхозий специалисташеи механизаторашеи лелаеш йола социалистически яхь вIашагIйолларна, юртбоахама производстван планаш кхоачашъярна а юртбоахама культурай лакхара хьувкъар Iалащдарна а леладеш дола дерригa балхаш зоо-агротехнически бокъонаш лелаеш чакхдоахаш болх барна.

Ч. ОСТАШЕВСКИЙ.

Кердача толамашка

Нохч-ГIалгIай совнархоза чуйоагIача ерригача гIишлонашъеча организацей объекташка механизаци ераш а механизмашца балхаш дераш а Механизацен контоpан болхлой ба.

Итташ бульдозераш, тракторaш, автомашинаш, экскаваторaш, башенни кранаш, царца болх беш говза кадраш я контора.

ГIишлонашъеча хIара управленен, участкан объекта коллективаша доаха толамаш тха болхлоша ший ханнахьеи тешшаме дикеи механизаци ярга хьажже хул. Партеси правительствоси чуIе гIишлонаш ца тоъилга дIадаккха, аьнна гIишлонашъерашта хьалхашка оттадаь декхар дика довзаш я контоpан коллектив.

Раствора-бетонеи аьшк-бетонеи узлашта, кхыча гIишлоний балхашта механизаци яр санна лоархIаме да гIум, жагI, тIо экскаваторца хаддаза машинаш тIа а ботташ гIишлоний объекташ цу материалех Iалашъелга. Из гIулакх дика довзаши механизмаш сецаь ца латтийташи ба контоpан коллективацара экскаваторщикаш, бульдозеристаш, автопогрузчикий машинисташ.

ГIишлонаш хьалъе лаьрхIа моттигаш цIенъеш, шаьръеш, гIум, жагI, тIо кхыйола материалаш гулъеш, шоашка дIабенна болх тешамеи тIехдикеи кхоачашбеш къахьег бульдозериставша Дагриев Вахаси, комсомольца Ежиев Солтмурадеи. Вахас 188 проценти Солтмурада 178 проценти кхоачашъяьй укх шерах хьалхарча ах шера план.

Коллективо Iалаьмате дика вIашагIделлад телхача механизмашта масса тайпа ремонт елга. Ремонтни базе электросварщикал а газосварщикал а болх беш ва Шовхалов Осман. Дукха ха я Шовхаловс производстве болх бу. ЯлхайтлагIа шу ший доллуш, 1938 шера, грозненски локомативни депо электросварщика болх бе волавеннав из.

— Казахстанереи Киргизереи шоай мехка цIабаьхкача нохчаштеи гIалгIаштеи дукхагIа эшараш квартираш я, цудухьа гIишлонаш еча вера со балха—йоах Шовхаловс. — айса хьегача къица новкъостал даь а вай наха дукхагIа фусамаш хилийта безам ба са.

ХIара бетта план 150—170 процент кхоачашъю Шовхаловс.

Вай республикан моллагIча миIинге гIишлонаш хьалйяра участкера, е объектера техника, механизм охача моттиге, ялар аьннача хулаш я слесарь Давыдов Виктор а, газосварщики электросварщики Андреев Василий а, токарь Вернигора Владимир а вола дIа-юха лела мастерской. Шоаш дIакхаьчача сихеи дикеи ю цар ремонт. Дика къахьегаш бола нах коллективаца дукха хилари коллектив цхьабарт болаш хилари бахьан долаш укх шера хьалхарча ах шера план тIеххоачашъяьй механизацен контоpо. ДIахо йодача хана шоаш даьха толамаш балхаца дIачIоагIде лерхIаш я коллектив.

А. ПЕТРОВ,
механизацен контора месткома председатель.

Iилман темашта

ХьажкIий къайленаш

ХьажкIаш чIоагIагIа хьувкъийта аьнна курски колхозникий инициативах дIаболабенна дерригaча халкъа болам тIехь-тIехьагIа дукхагIа баржаш латт. Цу гIулакхо хьахойт «кхашкара паччахьа» оалаш йола хьажкIаш колхозни ахархоша чIоагIа лоархIаш хилар. Цунца цхьана хIаране а кхетадеш да, из гIулакх бокъонца чакхдаккха хьажкIашка мадоагIа Iунал де дезилга.

ХIаьта-фу дола-теш моллагIа яле а растенена мадоатIара Iунал де деза яхилга? Из да растенена дика дегIда а хьахила а дикагIа йола торонаш хилийта яхилга.

ХIара растенена эш ше къаьстта дола хьалаш: къаьсттача боарамах, дола даа хIама, тIоадал, фо, йIовхал, сердал. Иштта эш уж хьажкIашта а. Нийса, Iилмах мадоатгIара дола гIулакх вIаштIехьа даккхарна уж хьалаш довззане а ца дайзача дарцац.

ДIайийнача хана денз гIад докъадаллалца «хьувкъаш дегIда йиш йолаш» хьажкIаш хилар цу культуран биологически эггара лоархIамегIа йолчарех цхьа эргало я. Мишта кхетаде деза из? Ше дIайийнача хана денз чуэццалца йолча хана растенес хаддданза а дикка кхоачам болаш а органически хIамаш Iоаю. ЧIоагIа лоархIаме да кхы гIулакх довзар а. 50—60 дийнахьа йIаьхлуча, ка баккхалехьа йолча хьалхарча этапе кхьча ханащца нийсийча растенес кIезига дегI дахь, мело Iоаю органически хIамаш (20—25 процент). Ка баьккхачул тIехьагIа хьажкIаша чехка дегI а дахь, керторча даькъе хьувкъа а йолалу.

Нагахьа санна юкъера лаьрхIача гIадамаш а тIехь мошача хьажкIаша цхьан гектара тIера 300 центнер лой,ка баккхалща царех 75 центнер мара лургьяц, хIаьта юхейиса 225 центнер вегетацен шоллагIча хана лургья цар.

Сен духьа довза эш из закон? Растенес чехкагIа дегI мел дахь, из тоа мел лу дукхагIа кхача хьаоз цо лаьттанцара. Юккъера хьувкъача хьажкIаша гектара тIара 150—160 кг азот, 30—35 кг фосфор, 110—115 кг калий хьаIовд. Кальцийи магнийи лоархIам боллаш кIезигагIа деза. Хетаргахьа, цар диълагIа дакъа ка баккхалщеи юхедиса кхо дакъа ка баьккхачул тIехьагIеи яргьяц.

Цу гIулакхо ейт укх тайпара йола практически вывод: дIайийнача хьажкIашта малагIа кхача эш а хьожаш, ехка еза удобренеш.

Вегетационни ерригaча хана эшача кхачан къаьстта йола фонд хьахул культураш дIаелехь хьалхагIа ехкача органическии минеральнии удобренех. Цхьабакъда иштта цкъара удобренеш яхкаро кхоачам хилийтац растенешта хьувкъарна ший хан-ханнахьа эша кхача лоаттабе. Цудухьа ший хан-ханнахьа растенешта кхача теларна дика уйла яь йола система вIаштIехьа яккханза яргъяц.

Нагахьа санна хьажкIий биологически эргалонашка хьежжа оттайойя, кхача балара эггара бакъахьара ханаш ераш хургья: 1) 4—5 лист техачул тIехьагIа мугIараш юкъера кIаьддича; 2) ка баккхалехьа хьалхагIю. Массадолча боахамашта уж ханаш цхьатарра я аьнна хета йиш яц. Цхьабакъда кIаьда, структура мела йола лаьтташ долча колхозашка тарра а культураш хьувкъийтарна шозза удобренеш ца яхкача яргьяц. Iаьржа лаьтта доацача централни моттигерча дукхагIа йолча районашка лелае еза бокъо я из.

Цхьаболча агрономаша лерхI, фийг кхачаш латтача хана хьажкIашта кхача балар къаьстта чIоагIа лоархIам болаш да. Кхачача фийго дукха кхача дIаэцилга бакъ-м да. ХIаьта хьажкIаш цу хьакъехьа а шоай эргало йолаш я. ЛаьттагIара 40 процент гаргга дола азот кхоач хьажкIий фийгашка, фийг беча хана, хIаьта юхедисаь 60 процент гIадамий лордашка, хенага, хьажкIий томарга гIолла кхоач царга. Лоацца аьлча, азота дукхагIа дола дакъа растенес хьалхагIа хьачуэза хул, цхьан органашкара кхача дезача вокх органашка дIакхачийта мара ца дезаш.

ХьажкIашта буллача кхачана юкъе доаладе деза кхоачдаь кхо, азотни, фосфорни, калийни тухаш. Шозэе а дуллаш дола азот 100—120 кг гаргa, фосфор — 50—60 кг, калий — 60—100 кг хила деза. Хетаргахьа йола уж нормаш увттаю дIадийнар дика ца хьувкъача лаьтташта. ХьажкIаш дIаелехьа е цул хьалхагIа дIайийна культураш елехьа яхка хиннача удобрене теркам бича бакъахьа хургда.

Силоса е мошача доакъара лаьрхIа хьажкIаш дIаювча районашка азот доалла хIамаш дукхагIа йолаш хила еза удобренеш, хIана аьлча вегетативни органаш чехкагIа дегIа яхкарна новкъостал ду цо. Фосфорни кхачанца дикагIа Iалашъяьча хьажкIий фийг дикагIа кхач.

Боккха лоархIам болаш да лаьттах йоаллача, мистала дукхали кIезигали. ХьажкIашта дика дац мистал йоалла лаьтташ. Цудухьа из мо дола лаьтта кIир ехкаш тоадар хьажкIаш лелаяра боккхача лоархIамера агротехнически гIулакх да. Централни моттиге дукха долча овкъарагIарча лаьтташка дIайийнача культураш та академика Т. Д. Лысенко методах органически минеральни удобренешца кIир етташ вIашагIъийна удобренеш ехкаро дика хьокхамаш гойт.

Иштта латт хьажкIаша лаьтта гIара ийбеча кхачан гIулакх. ХIаьта мишта латт тIоадалщара гIулакх? Из дош а кIезигагIа лоархIам болаш дац.

Цхьа ха яр хьажкIаш йокъал дика ловш йола культура лерхIаш. Цул тIехьагIа гучадьлар, лар тIа дегIая цунна дукха тIоадал эшаш хилар. ЛаьрхIача гучадаьннад хьажкIий цхьан гIадо фийг дIабийча денз кхаччалца йоаккхача хана 200 кг хих Iы еш хилар. Гектара тIа 30—40 эзар хьажкIий гIад хул: хIаьта хьажкIий гектаро хетаргахьа лаьрхIача 6—8 эзар тонна тIоадалах Iы ю.

Бакъда, юртбоахаман кхыча культурашца нийсийча хьажкIаша дикагIа кхом бу хин. Из дика довза йиш я хьажкIий транспирационни коэффициент (растенен екъача хIаман цхьан граммага дIадодача хия дукхал) кхыча растеней йолчул дуккха кIезигагIа хиларах а. ЛаьттанцарчатIоадалах дикагIа, кхом болашагIа пайда эц растенеша дIадийнар дика хьувкъача е удобренеш ехка дика кийчдаьча лаьтта.

ХьажкIашта хий эшаш хилар а хетаргахьа аьлча лаьттанщара кхача эшаш санна хувцалуш да. Iилмано яхачох хьажкIашта дола дика хьалаш оттарга, нагахьа санна июне, июле, августе 85—110 мм тIоадал хиллал догIаш делхе, фена температура 20—22 градус а йолаш. Июла шоллагIча ах бетта догIаш делхар къаьстта лоархIаме да дIадувча фуна лаьрхIа хьажкIаш ювча районашка.

ТIоадалах дикагIа пайда эцарна тIадерзадаь хила деза дIайийнача хьажкIашта ду дерригa гIулакхаш а. Дуккха догIаш диилхачул тIехьагIа гIулакх ца деш дукха ха йоаккхийташ латтийта йиш яц кхаш. Иштта гIулакх эттача кхаьта а хий тIалаьттача а лаьтташа дукха хий доаду Iанарца. Цудухьа догIаш, къаьстта чIоагIа догIаш ма диилхингехьа культиваци янза яргъяц, цу гIулакхо торо лу лаьтта цамца даккха, тоадал соцае, оасарах кхаш цIенде.

МугIараштa юкъе массаз оасар де деза хьалхехьа а къоастаде хала да. Ха оттарга, оасар даларга, хьажкIий баьца низага, кхыча хьалашка а хьежжа да из. ЦаI-м да хьадда чIоагIа ала йиш йолаш ерригача вегетационни хана чухь лаьтта дика тоадеш а цIена а ца лоаттадаьча боахамий хьажкIаш дика хьувкъаргьяц.

Нагахьа санна ший ханнахьа лаьтта цамца ца даьккхача, овлашта фо кIезга тIаькхоачартда, из бахьан долаш лаьттанцара кхача во тIаэцаргба растенеша, маьлха зIанарий — новкъосталца углекислота растенен белокаш, углеводаш, кхыгья. Цу тайпара кIезигагIа хургья растенен белкаш, углеводаш, кхыйола чIоалхане органически соединенеш, вешта аьлча ялат е моша доакъар.

ХьажкIий биологически эргалонаша къаьстта лоархIам ца бича витац хьажкIаш чуэца ха нийса къоастаяра гIулакха. Центральни районашка цу культуран вегетационни ха кхо бутт я. ТIехьарча бетта чIоагIагIа хул хьажкIаш хьувкъилга. Цудухьа вегетацен ха 5—6 дийнахьа йIаьхъяро а цхьан гектара тIа доаккха моша доакъар иттaш центнераш дукхагIа хулийтаргда. Из деш дицдалийта йиш яц хьажкIаш шелалах кхераш хилар. Теркам тIабахийтта тахка деза климатически хьдда дола хьалаш а хьажкIаш шоай ханнахьа чуэцарна йола боахамий торонаш а.

ХьажкIаш а, кхыйола культурни растенеш санна, тайп-тайпара лазараш хулаш я, хьажкIашта зе деш дукха са доалла хIамаш а я.

Цхьадолча даькъе, дIайийнача культураштa боккха кхерам тIатосс проволочникаш яхача са доаллача хIамашеи шведски мозои. Цу хIамащца лоаттабеча къовсамах оттаяь хьдда йола инструкцеш я колхозашка. ДIайийнача культураштa чехкка гIулакх де йиш хургйола хиланза яргйоаца химикаташи механизмаши даиман а кийча хургйолаш йоакхо еш хилар лоархIаме гIулакх да.

Вай дийцар хьажкIашта деча гIулакхий алхха кертера дешаш. ХIара боахама гучаяла тарлургда ший тайпара йола хьажкIаш лелаяра халонаш. «Кхашкара паччахьа» аьле цIи йоаккхача хьажкIий къайленаш колхозникашта дикагIа мел йовз, цу халонех довла аттагIа хургда.

С. АНДРЕЕНКО,
биологически Iилмай кандидат.

Училище кердача наборага кийчлуш я

№ 3 йола ремесленни училище дика кийчлуш я укх шера август бетта хургйолча кердача наборага.

Говзалаш Iомаергйола кагий нах чуIе беза цIенош ремонт а яь хоза тоадеш латт, ХIанзалехьа а кийчъяй черченейи, политзанятейи, электротехникани, спецтехнологени кабинеташ. Цул совгIа кийчъеш латт кагийча наха говзалаш Iомаеча хана эшарг мел йола наглядни пособи.

— Укх шера говзалаш Iомаечарех нийсса ахаш нохчийи гIалгIайи къамех бола нах хургба, — йоах училищан замполита нов. Хозевс.

Цу гIулакхо дика торо хулийтаргья укх гарггарча шерашка вай республике гIирсаш хьалдеча моттигашка болх беш дуккха нохчийи гIалгIайи хилийта.

М. ОСМИЕВ.

ХIана доаду кийчдаь дика доакъар?

Эспарцет — дIадувча гина дукха мах а болаш, эггара дикагIча доакъарех доакъар да, хIаьта ший ханнахьа цунна эшшача тайпара гIулакх ца дича талхара чIоагIа тIера культура а я из.

«Октябра 40 шу» яхача совхоза II отделене, (ТIой-юрт) 6—7 бIаь метр мара гаьна йоацаш, хьекха 15 денал тIех ха а йолаш, маьлхои догIои доа а деш бIарчча участок улл цу дикача доакъара. Из вIаштатохара цхьаккха тайпа йоакхо еш бац е бригадираш бола Олигови Арсаеви а е управляющи Баркинхоев а.

Цу боккхача лоархIамерча гIулакхага хIана хьажац совхоза кулгалдераши, хIара денна укхаза хулаш бола райкома болхлойи.

Э. ГАНДАРОВ.

Доазол дехьара

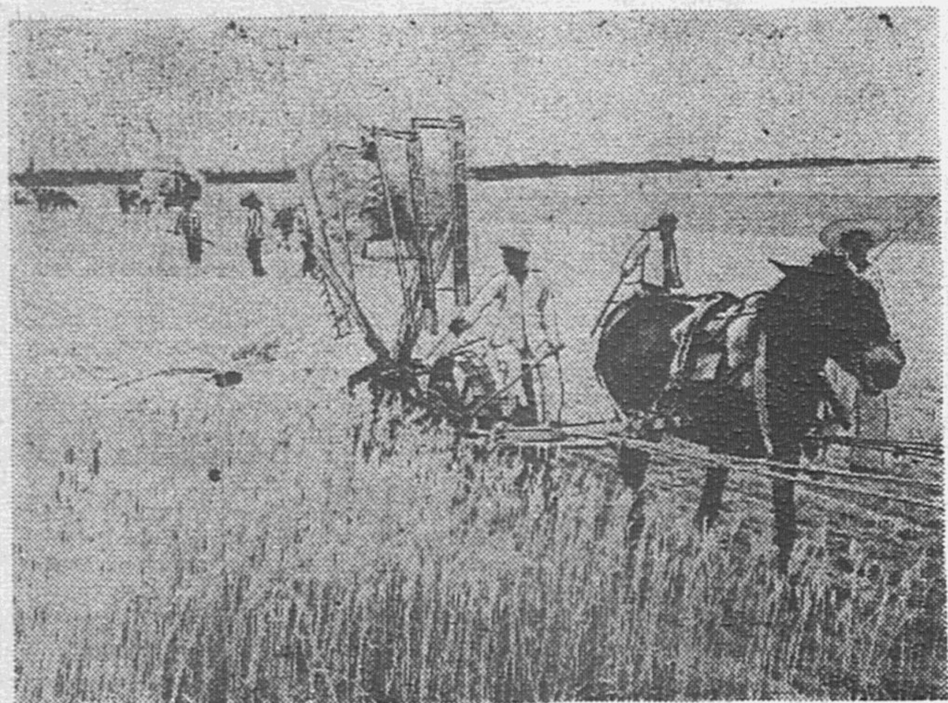

Китайски Халкъа Республике гурахь дийна кIа чуэца доладеннад. Синьхуа яхача агентствос яхачох Китае цIаккха а ца хьийкъача тайпара чIоагIа хьийкъад из кIа укх шера.

Сурта тIа: 1-ча Мая цIерагIарча (Шаньси яха провинци) юртбоахаман производственни кооперативе кIа чуэцаш боахк.

Шу Е сурт — Синьхуа агентство.

Машар лорабеш Англе хинна поход

ЛОНДОН. (ТАСС). Ядерни герза тохкамаш делга дIахо кхухьаш хилара духьалара Уитернсера (Англен форда малхбоален берда йист) город Ливерпуле (Ирландски форда йист) кхаччалца поход йир машар тIехьа болча англичаний цхьан группо.

Шоаш болхача новкъа ядерни герз хьадар сихдара духьалара митингаш вIашагIъеттар цар. Поход еш барий дика инициатива хьаллоацаш митингашка ухар дукха моттигашкара баха нах.

Поход еш барашка мехка эггара йокхагIча промышленни центрех йолча городе Манчестре, Солфорде, Эклсе дIакхачийтар лейбористски партен городской организацеша поход ерашца бизза цхьа барт болаш а вахараи наьха унахцIенонней кхераме дола атомнии водороднии бомбаш лелхийташ ду тохкамаш Iалаьмате чехка дIадахар дIадехаш а йола посланеш.

Поход дIакхача йоаллаш — Уоррингтоне—Ливерпуле поход ерех деношка яьча манифестацен итогаш хьакхийттар 400 гаргга саг.

Машар хьаллоацараша дуккхача деношка яьча манифестацен итогаш йир Ливерпуле дуккха нах гуллуш сарахьа хиннача митинге.

Англе машар бахьан лоаттабеча къовсама укх тIеххьарча хана яьржа йола форма я герз хьадар сихдараи ядерни тохкамаш дараи духьалара походаш. Масала, апрель бетта машар хьаллоаттабераша диъ дийнахьа поход йир Лондонера Олдермастоне кхаччалца (Iилман-тохкама атомни центр йолча). Браиз-Нортонерча американски базе поход йир май бетта. Июнь йисте боалаш Трафальгарски майдане гIолла чакхъяьлар лондонцел совгIа Англен 50 городера викалаш юкъе а болаш йола машар хьаллоатаберий колоннаш.

Ливанера хьал

БЕЙРУТ. Ливана оборонан министерствон коммюнике тIа йоах, регулярни эскара доакъошка йолча позицешта атакаш еш чIоагIа тIемаш хилар укх тIеххьарча деношка Триполе.

Селхан сарахь а сийсара бус а сихъяь вIаши топаш йийттар Бейруте. Къаьстта чIоагIа еттар уж города юккъе, хIаьта иштта президентски дворецa юхе а. Баб Эль-Рамлди яхача районе пачхьалкхен эскарий танкови подразделенеша повстанций позицешта топаш йийттар. Дагр Эль-Магр яхача районе повстанцаша атака йир крепоста. Коммюнике тIа йоах, ливански эскара доакъоша йоккхача топашца тIом баь хьатIадоагIа повстанций доакъош юхадаьхар.

Iарбий Малхбоален мехкий чурча гIулакхашта империалисташ юкъе гIертара духьал

КАИР. (ТАСС). 10 эзар саг а волаш митинг хилар городе Бенхе (Лохера Египет). Мен яхача агентствос хайтачох, митинге къамаьл даьча къаман союза генеральни секретара Анвар Садата аьлар, хьалха а санна Iарбий халкъий шоай лоIамах хилара кхерам тIатувсаш я ВIашагIкхийтта Штаташ, Англи, Франци.

«Ливанан ВIашагIкхийттача Iарбий Республиканеи юкъе дов даккха а из район шоай доала караерзае а Ливанера событеш хьалхьееш я ВIашагIкхийтта Штаташ. Ливана доал дераш вайна духьал хьалхьоабаьб цар вай цар чурча гIулакхашта юкъе лелх яхаш бехке дарца, вай иштта юкъе лелх яхилга ООН-а генеральни секретаро харц даь доллашехьа», — аьлар Садата.

Митинге хиннараша цхьа барт а болаш тIаийцар, ливански халкъо империализманна духьал лоаттабеча къовсамца цхьа барт болаш хилара а Ливана чурча гIулакхашта малхбузен пачхьалкхенаш юкъе лелхаш хилара духьалара а резолюци.

Мориса Тореза даь къамаьл

ПАРИЖ, 7 июль. (ТАСС). Селхан Париже, Лионе, Гавре, Монлюсоне, Гренобле иштта Францен кхыча городашка Французски коммунистически партен хьалхле лелаераша къамаьлаш а деш дуккхача наьха митингаши, халкъа цIей дезделгеи хилар. «Юматине» яхача газето хойтачох, Компартес вIашагIтехача цу митингашкеи цIей дездечеи дакъалоацаш хилар итташ эзараш нах.

Парижан йисте уллача Малакове митинга тIа къамаьл деш Французски коммунистически партен ЦК генеральни секретаро Мориса Тореза дийцар мехка латта политически хьал мишта́д. Къаман цIенхошта эшаш дола гIулакхаш къоастадар, масала, Алжирера тIом дIабаккхарца, халкъо дIадехар кхоачашдарца юхаметтаоттаргда «мукъале дIаялар» яхаш цхьа бутт хьалхагIа бакъдеш хиннача Къаман собранен цхьаболча депутаташта критика йир цо. Массехк кIира даьлча из бакъде гIертилгах хIама хиланзар. Алжирах лаьца аьлча, кердача правительствон цу гIулакхацара позици хIанз къаьгта гуш я. Де Голль Алжире вахарах хиннар да Алжире кIал болча ахмиллион салташта кхы 100.000 салте тIавахийтар, запасе бола эпсараш эскаре тIахьехар, тIема гIулакхашта кхы тIа а итташ миллиардаш франкаш хьожадар. Кхыча дешашца аьлча из да тIом дIахобахьарна чIоагIбар а.

Де Голляс кхетадайтар, йоах дIахо Тореза, ше шийгара арахьара политика лелаергхилар. Цхьабакъда укхаза а дергда аьнначоаи деш латтачоаи юкъе йоккха юкъ йоал. Кхыча мехкашцарча гIулакхий министро дукха ха йоацаш официально хьакхайкадир «малхбузен» политика дIахохьоргйолга, хIаьта министрий совета председатель раьза ва вай территоре тIа атомни ракеташ сигала ахийта американски установкаш оттае аьнна.

Цхьан оагIонгахьара капиталисташ бIабхий хиларгеи, вокха оагIонгахьара къахьегамхой алапи лакхдара моллагIа перспектива йоаяргеи мохк бугаш йолча правительствон социально-экономически политиканна критика йир Тореза.

Официальни уйлашта тIаласта безам боацча печата органашта конфискаци яр соцаш ца хилари, хIаьта болхлойи демократически организацей помещенешта дуккхаза а тIагIерташ фашистски элементаш хилари белгал а даь, Тореза аьлар, Франце «къелеи, тIемеи, реакцени къаьнара политика дIахохьош а кIоарглуш а латт» аьнна.

Шийн къамаьла лоархIаме дакъа хетадир Тореза 5 октябре хургйолча Конституценна реформа яра дешах йолча референдума, хIаьта цунца дувзаденна къахьегамхоштеи демократаштеи хьалхашка латтача декхарашта а. Морис Тореза белгалдир референдумо «Конституционни база» диктатуран режима кIалъяхьар лерхIилга. Вай ювцар «бонапартистски тайпара йола плебесцит» я, цунца Iандала керте латтача сага безам ба шийн бокъонаш даиман хургйолаш чIоагIъе. Цудухьа берригa къахьегамхой, берригa демократаш декхарийла ба референдуме ала: диктатуранна — «ак!», авантюранна — «ак!», тIема — «ак.». Ораторо белгалдир, цу къовсама юкъе болхлой класса цхьоагIо, деррига демократически низаш вIашагIкхетар хиланза даргдоацаш чIоагIа эшаш дола гIулакх долга. Массаза санна, коммунисташ кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттабечар хьалхарча мугIарех хургба.

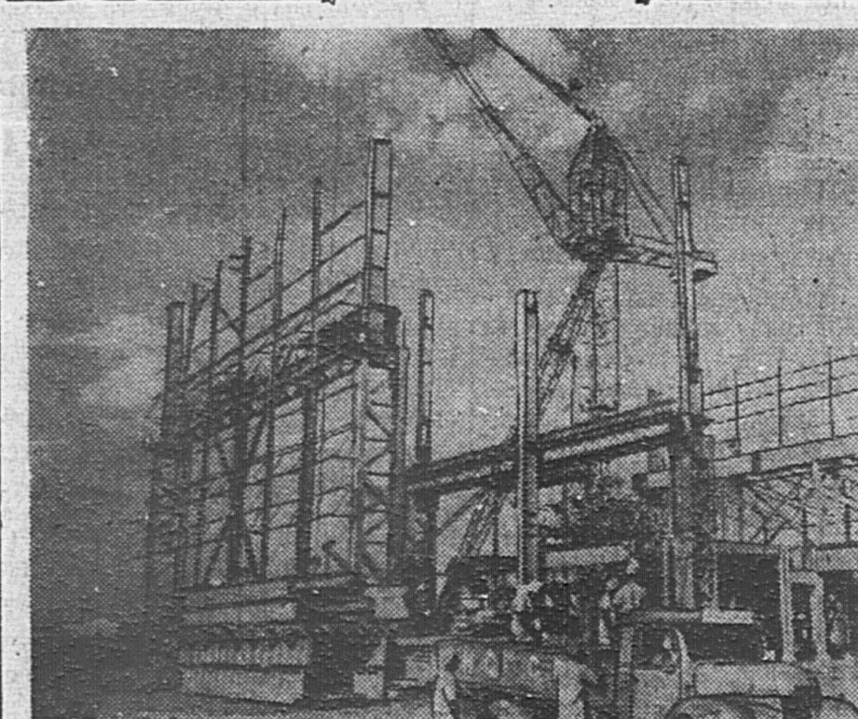

Инди мохк. Советски Союза новкъосталца Бхилан яхача металлургически завод юллача.

Сурта тIа: мартеновски цех хьалъеш боахк.

Р. Францева сурт. — ТАСС-н Фогохроника

Лектора ди оттадаьд

Ермоловски коатIарча оалхазарий совхоза партийни организацес чIоагIа уйла тIаяхийтай совхозе болх беча болхлошта юкъеполитикан кхетама болх барна.

Активисташеи агитаторашеи беседаш а докладаш а ю арахьарча станашка.

— «Совхоза болхлошта дуккха лекцеш еша а цу лекцешка дукха болхлой чуоза а торо хург йолаш, партийни организацес соцам баьб хIара кIиранна — кхаьрача дийнахь кхашка лекцеш еша, — йоах парторганизацен секретарь волча нов. Бромашковс.

Уж юххьанца йийшай кхаьрача дийнахь. Шоай пропагандистел совгIа партийни организацес Грознера лектораш бийхар.

Совхоза къахьегамхошта цар балхаш деча ара «Дунен юкъарча гIулакхий хьакъехь» доклад йир «Ленина никъ» яхача газета редактора заместителo нов. Чалаевс. Цо мадарра дийцар Советски Союза машаречa политикан хьакъехь а мехкаш дIалувцархой — империалистий планий хьакъехьа а. Нов. Чалаевс лекци нохчий меттала йийшар. Из чIоагIача безамца чакх а яьлар.

Партен райкома кхалнаха юкъе болх беча отдела заведующи йолча нов. Берсановас нохчий меттала лекци йийшар болхлошта — кхалнаха. Цо ший доклада тIа белгалдаьхар хIанз укх сахьате кхоачашде дезаш хьалхашка латта декхараш. Кхалнаха цунга дуккха хаттараш дир, цо царна дизза жопаш а тийлар.

Алхан-Калински юкъерча школен директоро нов. Табатчиковс совхоза болхлошта доклад йир «обязательни постановкаши МТС-аша деча балхех тела натуроплатеи дIаяккхарах, юртбоахаман продукташ кийчъярна йолча кердача порядках, маьхех, хьалех» болча соцамах.

Лектора дийнахь бригадашка а фермашка а ийс лекци а доклад а яьй.

С. ЛОРСАНОВ.

80 эзар зIамига зрителаш

Пхи шу даьннад Республикански пионерий Дворецe школьникий самодеятельни театр дола. Цу театра спектаклеш чIоагIа дукха дезаденнад Нохч-ГIалгIайчен зIамигача зрителашта.

Укх шерашка цо кийчъяь оттаьй спектаклеш «Юность отцов», «У опасной черты», «Снежная королева», «Молодая гвардия» кхыяраш а. Парга хьажад 99 эзар совгIа бераш.

Театра коллективе 80 бер да. Ужаш дукхагIа долча даькъе Грознен школай 3-гIеи, 4-гIеи, 5-гIеи классай дешархой ба. Актераш хинна ца Iеш ужаш декоратораш а, реквизитораш а, гриммировацикаш а шоаш ба.

ХIанз къонача артисташа Ленински комсомола 40 шу далара сийна массехк спектакль кийчъю.

С. САИДБЕКОВ.

Машин-наькъахочун денга

Машин-наькъа ди тIакхоачаш

Хьа тIа кхоачача машин-наькъа ден (3-ча августа) сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь толамца къахьегаш я машин-наькъа Грозненски отделени.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача Пхьиле-къонгий юртарча станцен коллектива еннай дIа-юха тела Ще байракх. Цу станцен болхлоша тIаийцад 7 бетта план ханал 10 ди хьалха кхоачашъеи, планал совгIа массехк итташ вагонаш товарех етта дIаяхийтеи, вагонаш соцаь латтилга йоагIачул ши сахьат лоацдеи аьнна декхараш. Майи июньи бетташка вагонаш йоттара план ханал 7 ди хьалхагIа кхоачашъйир цу коллективо.

Дика къахьегарца белгалбаьннаб коллективацара станцен дежурни вола нов. Василий Судаков, стрелочницаш н.н. Анна Ходулеваи Александра Коноваи. Шоай балха нормаш планал 30-35 процент тIехкхоачашъю цар. Иштта дика болх барца июнь бетта 20 дийнахьара план 132 процент кхоачашъяьй цар.

ХIанз Пхьиле-къонгий юртарча станцен болхлой дика кийчбеннаб укх шерара керда ялат чуэца: кийчдаь даьннад таразаш, тоаяьй складаш, цул совгIа балха юкъе яхьа лерхIаш я ялат вагонашта тIадотталга сихдергдола керда методаш.

Иштта дикача гIулакхашца, кхоачам мел боацараш дIадахарна майрра къовсам а лоаттабеш накъа йоагIа Пхьиле-къонгий юртара станцен коллектив ший дезача денна.

Тхой болх дукха беза тхона

Пхиъ шу даьннад сои са йиша Нецветова Вереи Наьсарерча машин-наькъа станце переезда дежурнеш долаш болх беш дола. Тхой болх дукха беза тхона. Болх беча укх пхе шера цIаккха а гIалат ца доалийташ поездаш кхерам боацаш тIех ювлилга Iалашду оаха.

Дуккха а мукъа ха я тха, зехьа йоаяц оаха из. Аз а Верас а тхой будканна уллув кхертолгех йоазув даьд «Декхар тIаийцача кхоачашде», «СССР—машара чIоагIале», яхача тIаххехамий.

Машиннаькъахой деза ди тIакхоачаш кхы а дикагIа болх бергба оаха.

НЕЦВЕТОВА РАИСА.

Дика мах бу тика

Первомайски районе Оалкам яхача юрта я райпотребсоюза № 4 йола тайп-тайпарча товарий тика (заведующи нов. Оздоев Юсуп). Мичча хана цига веча йийла хул из, хьаэца эшаш йола хIама а йолаш. Мах дика бе ховш хиларах, хIара беттабетта ший норма тIехкхоачашъю нов. Оздоев Юсупа. Цо июнь беттара план кхоачашъяьй 133 процент. Потребкооперацен Ленина орден далара сийна аз сайна тIаэц июль бетта 150 процент план кхоачашъе а иштта тикаь чу хIама эца баьхкача наха культурно, хоза гIулакх дара а декхар, — йоах н. Оздоевс.

В. БОГАТЫРЕВ.

Операни балетеи Куйбышевски театра хьалхара спектаклеш

Даиман яхаргйола П. И. Чайковскен балет

Операни балетеи Куйбышевски театро Грознера ший гастролеш П. И. Чайковскен «Лебединое озеро» («ГIур-гIажий Iам) эхача балета спектаклеца йолайир.

Дуккхача хана денз увттаеш йола из балет цIаккха къалуш яц: селла чIоагIа низ болаш я дог гIоздоаккхаш йола цун музыка, ира я цун сюжет, кIоарга ба цун чулоацам. Сийлахь-воккхача художника П. И. Чайковскен дега чура уйлаш кхайкаеш, фаьлга формах яле а, бокъонца реалистически произведени йола из балет чоалхане я оттаечарна а ловзаечарна а.

Бакъда 5-ча июне хиннача спектаклес хьагойтар Куйбышевски театр чоалханегIа йола производенеш зрителашта хьокха карагIдаргдолаш долга. Спектакль йолаелча денз чакхъяллалца чIоагIа сакъардам болаш хьийжар М. Ю. Лермонтова цIерахча драмтеатра зал йизза хинна зрителаш артисташа хьахьокхача П. И. Чайковскен балетага.

Хьакхашта а лакхача говзалца а ловзаю принца Зигфрида роль РСФСР-а заслуженни артисто Н. П. Щеголевс. Йоккха талант а говзал а йолаш хила веза халхарца ше ловзаю образ наха дIаювцаш а йовзийташ а вола артист. Балет — кхетора эггара чоалханегIа йола жанр я. Цудухьа кIезига а хул-кх моллагIча зрителo кхеторгйолаш балетни героя роль ловзаеш бола артисташ. Цхьабакъда Н. П. Щеголевс грозненцашта хьахьийкха принц Зигфрид — артиста боккха толам лархIа безаш ба.

Дуккхаза а зрителашка тIоараш деттийтар Одетта-Одиллен роль ловзаьча РСФСР-а заслуженни артисткас Л. С. Статкевича. Башха дика дог, Iалаьмате хоза оамалаш йола Одеттан лирически образ чIоагIа езаелар зрителашта. Иштта дика ловзайир къизача волшебника роль артисто В. И. Бурцевс а.

Говза оттадир артисташа балета юкъе дукха дола къаьст-къаьста халхараш а. Царна юкъе белгалде дезаш да артисткаша С. П. Андреевас, Б. Э. Гохмана, М. К. Кривенкос оттадаь «ЗIамигача гIур-гIажий халхар» («Танец маленьких лебедей»), испански а, венгерски а, кхыдола а халхараш.

Балетмейстеро Н. В. Даниловс уж чоалхане халхараш оттадар дувцаш а, оркестр говза лелаяь дирижер А. Я. Войскунский хьоахавеш а, белгалваккханза Iе йиш яц зрителаш цецбоахаш говза декорацеш кийчъяь художник М. А. Мурзин.

«Лебединое озеро» спектаклена чIоагIа раьза хинна а цу даиман яхаргйолча П. И. Чайковскен произведенех дог айденна а цIабахар зрителаш.

Опера „Риголетто“

Зрителашта чIоагIа езаеннача спектаклешта юкъе цIи яккха еза Джузеппе Верди «Риголетто» цIи йолча опера́н.

Сийлахь-воккхача итальянски композитора творчествона юкъе керттерадар — сага дега чура уйлаш, адамий къовсам ба.

Спектакла постановщика — къоначa режиссера С. Штейна карагIдаьннад Верден гениальни произведени говза оттае. Спектакль белгалювл говзача режиссера балхаца санна аьтора идея кхетаме сценически дIаювцарца а: къизалеи низ-Iоткъамеи хьалашта юккъе котйоал харцо.

«Риголетто» — йоккхача, чоалханерча характерий романтически трагеди я, хIаьта уж образаш композиторо иллешца дIа а йовзийт. Цудухьа цу произведенен образаш дIахьокха йоккха говзал йола иллиалархой хила а беза. Куйбышевцаша оттаяьча спектакла хьахьекхар театра коллектива юкъе уж тайпа артисташ болга.

Говза ловзаю шоай ролеш артисташа Я. Ивановс (Риголетто), П. Конышевс (герцог), В. Никитинас (Джильда), РСФСР-а заслуженни артисто И. Зотовс (Монтероне), М. Дундука (Спарафучилле) кхыбараша а.

Художника М. Мурзина хоза кийчъяьча декорацеша гIо ду режиссера а артисташта а драматически бакъйола спектакль оттае. Ший йоккха говзал хьахьекхар РСФСР-а ТАССР-а искусствай заслуженни деятель волча дирижера С. Бергольца.

Сурта тIа: «Риголетто» спектаклера кадр. Риголетто (аьттехьа) — арт. В. Иванов, Спарафучилле — арт. М. Дундук.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

СССР халкъа боахам дегIабоалабара пачхьалкхен заем

(1957 шера арахийцар)

1-ча тиража 1958 шера 29-ча июне Москве хиннача кхажбара

СПРАВОЧНИ ТАБЛИЦА

Кхаж бенаб заема ерригача разрядий укх серей номерашта

Серен №№	Облигацен №№	Кхажа сомашцара боарам	Серен №№	Облигацен №№	Кхажа сомашцара боарам	Серен №№	Облигацен №№	Кхажа сомашцара боарам	Серен №№	Облигацен №№	Кхажа сомашцара боарам
220073	1—50	200	225623	1—50	200	230762	1—50	200	235257	1—50	200
220100	37*)	1.000	225756	1—50	200	230788	1—50	200	235263	1—50	200
220389	1—50	200	225795	1—50	200	230830	1—50	500	235435	43*)	1.000
220603	1—50	200	226007	1—50	200	230832	1—50	200	235448	1—50	200
220651	1—50	200	226096	1—50	200	230844	44*)	1.000	235515	1—50	200
220673	1—50	200	226113	1—50	200	230847	15*)	1.000	235533	1—50	500
220676	09*)	1.000	226150	1—50	200	230880	1—50	200	235626	1—50	200
220737	1—50	200	226182	1—50	200	230981	1—50	200	235709	1—50	200
220860	1—50	200	226243	1—50	200	231082	1—50	200	235742	1—50	200
220999	1—50	200	226266	1—50	200	231070	1—50	200	235845	1—50	200
221022	1—50	200	226329	1—50	500	231103	1—50	200	236068	1—50	500
221151	1—50	200	226459	1—50	200	231108	1—50	200	236110	1—50	200
221339	1—50	200	226612	1—50	200	231189	1—50	200	236124	30*)	1.000
221450	1—50	200	226671	1—50	200	231256	1—50	200	236132	1—50	200
221471	1—50	200	226899	1—50	200	231263	1—50	200	236595	1—50	200
221573	24*)	1.000	227037	1—50	200	231358	1—50	200	236658	1—50	200
221778	1—50	200	227157	1—50	200	231385	1—50	200	236747	1—50	200
221813	18*)	5.000	227171	1—50	200	231498	1—50	200	236758	1—50	200
221884	1—50	200	227223	1—50	200	231575	1—50	200	236781	1—50	200
221918	1—50	200	227246	1—50	200	231610	1—50	200	236926	1—50	200
222072	1—50	200	227275	1—50	200	231639	1—50	200	236982	1—50	200
222217	1—50	200	227312	1—50	200	231762	1—50	200	237021	24*)	1.000
222227	1—50	200	227402	1—50	200	231827	1—50	200	237061	1—50	200
222246	1—50	200	227521	1—50	200	231898	1—50	200	237145	1—50	200
222270	1—50	200	227767	1—50	200	231950	1—50	200	237227	1—50	200
222279	1—50	200	227905	1—50	200	232022	1—50	200	237256	24*)	1.000
222330	1—50	200	227993	1—50	200	232201	1—50	200	237286	1—50	200
222365	1—50	200	228113	1—50	200	232245	1—50	200	237328	1—50	200
222380	1—50	200	228157	1—50	200	232381	1—50	200	237589	1—50	200
222535	1—50	200	228189	1—50	200	232394	1—50	200	237634	1—50	200
222739	1—50	200	228205	1—50	200	232428	1—50	200	237676	47*)	1.000
222790	1—50	200	228471	1—50	200	232441	29*)	5.000	237773	1—50	200
222833	33*)	1.000	228504	1—50	200	232533	1—50	200	237775	1—50	200
222924	1—50	200	228642	1—50	200	232676	1—50	200	237877	1—50	200
222979	1—50	200	228720	1—50	200	232714	1—50	200	237897	1—50	200
223056	1—50	200	228939	1—50	200	232694	1—50	200	237903	1—50	200
223212	1—50	200	229277	1—50	200	232788	1—50	200	237957	1—50	200
223241	1—50	200	229288	49*)	1.000	232979	1—50	200	237987	1—50	200
223389	07*)	1.000	229415	1—50	200	233052	1—50	200	238139	1—50	200
223411	1—50	200	229581	1—50	200	233271	1—50	500	238152	1—50	200
223501	1—50	200	229633	1—50	200	233443	1—50	200	238436	1—50	200
223548	1—50	200	229737	1—50	200	233507	1—50	200	238543	1—50	200
223571	1—50	200	229816	1—50	200	233598	44*)	1.000	238777	1—50	200
223601	1—50	200	229850	1—50	200	233608	1—50	200	238943	1—50	200
223603	1—50	200	229931	22*)	1.000	233651	1—50	200	238972	1—50	200
223716	1—50	200	229953	1—50	200	233683	1—50	200	239020	1—50	200
223883	1—50	200	229978	1—50	200	233984	1—50	200	239077	1—50	200
224027	17*)	1.000	230000	1—50	200	234063	1—50	200	239097	1—50	200
224064	1—50	200	230052	1—50	200	234144	1—50	200	239124	1—50	200
224190	1—50	200	230085	1—50	200	234155	1—50	200	239174	1—50	200
224207	1—50	200	230091	16*)	1.000	234158	1—50	200	239220	1—50	200
224400	1—50	200	230096	1—50	200	234264	1—50	200	239250	1—50	200
224451	1—50	200	230134	1—50	200	234292	1—50	200	239323	1—50	200
224774	1—50	200	230177	1—50	200	234380	1—50	200	239478	1—50	200
224896	1—50	200	230528	20*)	1.000	234386	02*)	1.000	239520	1—50	200
224964	1—50	200	230531	1—50	200	234417	1—50	200	239562	1—50	200
224965	1—50	200	230700	1—50	200	234641	25*)	1.000	239816	1—50	200
225006	1—50	200	230728	1—50	500	234798	1—50	200	239885	1—50	200
225211	1—50	200	230744	1—50	200	234939	1—50	200	239901	1—50	200
225390	1—50	200	230754	1—50	200	235229	1—50	200	239953	1—50	200

Юхейисача укх серен 49 номерашта хIара номера 200 сом кхаж бенаб.

Таблица тIа хьагойташ ба 100 сома облигацена бена кхаж.

Бенача кхажа чу боагIаш ба кхаж бенача облигацей шоай мах а.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а ПАЧЧАХЬАЛКХ КЪАХЬЕГАМА СБЕРКАССАЙИ ПАЧЧАХЬАЛКХ КРЕДИТЕИ УПРАВЛЕНИ

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ01237. Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 4037